

TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXX 1 9 3 3 ŠTEVILKA 12

1924 — 1933

OB DESETLETNICI „TRGOVSKEGA TOVARIŠA“

Tako, hvala Bogu: tudi zadnja, dvanajsta številka tekočega letnika je zaključena. Bilo je to leto XXX. našega glasila. Lastnik in izdajatelj našega časopisa, Trgovsko društvo Merkur za Slovenijo v Ljubljani, ima za seboj trideset letnikov svojega mesečnika.

Če se zamislimo v slovenske gospodarske prilike trideset let nazaj, če motrimo vztrajni napredek naše trgovine iz skromnih začetkov, ko so bili naši ljudje redki v narodnem oziru in šibki po gospodarski moči, do današnjega dne, potem moramo ugotoviti, da ima obilen delež na tem napredku tudi naše društvo. Poleg ostalega strokovnega in prosvetnega dela je s svojim glasilom budilo našo narodno in stanovsko zavest in jo krepilo. Vzgajalo je, nele svoje članstvo, nego ves naš gospodarski svet za nacionalno, stanovsko in kulturno gospodarsko delo. Pripravljalo je naše ljudi na čas, ki je prišel.

Skromna so denarna sredstva pri naših društvih, kajti naš narod ni velik in mogočen ter bogat, pa mora zato žilavost in vztrajna volja marsikedaj premostiti težke ovire in opraviti naporno delo, da se ostvarijo misli in načrtane naloge. Tudi društveni delavci našega »Merkurja« bi vedeli povedati marsikaj o težavah in skrbeh v zvezi z izdajanjem našega mesečnika. Toda to je za nami, dobri in slabi časi, žalost in veselje, vse je že bilo, vse še pride, pa nič zato, glejmo z optimizmom naprej in z voljo do dela, kakor doslej. Bodimo veseli zaeno z našim društvom, ki je storilo toliko kulturnega gospodarskega dela po svojih najboljših močeh.

Dan 3. februarja 1901. je rojstni dan našega društva in kmalu je začelo v skrbi, da ohrani zvezo z vnanjimi člani izdajati pod uredništvom dr. Viktorja Murnika svoje glasilo »Narodnogospodarski Vestnik«, ki je, po kratkem presledku leta 1903., izhajal od leta 1904. naprej pod imenom »Slovenski trgovski Vestnik«. Urejeval ga je do leta 1918. dr. Rudolf Marn. Od leta 1919. je izdajalo društvo svoje glasilo pod starim imenom »Narodnogospodarski Vestnik«, ki sta ga urejevala dr. Fran Windischer in ing. Janko Mačkovšek do leta 1923. Pred tridesetimi leti so začeli uredniki našega časopisa s pionirskim delom. Treba je bilo orati ledino. Trebili so puščavo in začeli so obdelovati pusto planjavo. Sčasoma se je poznalo to delo, vedno je bilo boljše in lažje, trud manjši.

Od leta 1924. naprej izdaja naše društvo mesečnik »Trgovski Tovariš«. Ti letniki so mi prav posebno pri srcu. Ne zamerite mi te ljubezni: urednik sem jim bil, moji otroci so.

Dali so mi dovolj dela in skrbi. Rokopisi ne lazijo kar sami od sebe na uredniško mizo. Treba si je pridobivati sodelavce, naročati je treba članke in gradivo, dajati smernice in ideje. To je urednikovo duhovno vodstvo in veselil sem se, ko je revija napredovala tako po kakovosti strokovnih sodelavcev, kakor tudi po številu naročnikov.

Potem pride pa še tisto drobno delo pri vsaki številki. Najprej mora biti zbrano gradivo. Malo sem podregal pri enem sotrudniku in ga lepo poprosil, da je že čas, da mi pošlje rokopis, telefoniral sem drugemu tretjemu pisal, da je že skrajni rok za obljubljeni prispevek in tako sem nabral rokopise, počasi in vztrajno. Vse te rokopise je treba prečitati, pregledati, korigirati, potem pa hajd v tiskarno ž njimi. Od tam pa mi nosijo krtačne odtiske na dom. In treba je vse še enkrat prebrati in popraviti, določiti obseg in vsebino. In zopet roma vse skupaj v tiskarno, kjer dobi lice in obliko, zaenkrat še na onem navadnem papirju za krtačne odtiske. Ko potem še tretjič pregledam in popravim oblikovano gradivo in ga vrnem v tisk, tedaj — se oddahnem. Moje delo je končano. Toda vse to traja več dni, marsikedar poldrugi teden, predno je zaključeno. Včasih v tiskarni nimajo časa, kot bi jaz rad, navadno pa jaz nimam časa, kot bi želeli v tiskarni. Kar odkrito povem, da je tistih zadnjih štirinajst dni predno izide »Tovariš« pri nas doma kak dan bolj burjast. Če se priključijo poklicnim poslom še seje in ankete ali zborovanja, poleg dela, ki mi ga redno nalagajo razne društvene funkcije, potem včasih ne vem, ali bi kosil ali korekture bral, pa kar oboje združim. Ali pa naprosim ženo, da mi pomaga, pa čita potem ona zvečer rokopise, če »sejem« pri kateremkoli društvu, kajti »Tovariš« mora biti o pravem času izdan. In če je gradiva premalo, tedaj se moram vsesti in napisati sam, da napolnim številko.

In zato se resnično oddahnem po vsaki številki za štirinajst dni ali tri tedne, potem pa se zopet pojavita skrb in delo. Mnogo prostih ur in večerov je šlo za mojega ljubega »Tovariša«. Če pomislim danes nazaj, kar ne morem verjeti, da je minilo že deset let in da se je tako ponovilo že stodvajsetkrat delo, ko imam pred seboj rokopise, v roki pero in poleg leže na pisalni mizi priročnice: Breznikova slovnica in pravopis, Pleteršnikov slovar, Andrejkove »Napake v slovenskem izrazoslovju«, Kolaričevo »Jezikovno rešeto« in Koštialov »Brus«, strokovni pripomočki in slično.

Zato mi oprostite, cenjeni bralci, če mogoče nekoliko drugače občutim to desetletnico kot vi. Saj leži pred menoj deset knjig, ki obsegajo preko 2600 strani, nad 700 strokovnih razprav, člankov in listkov ter obilice gospodarskih, kulturnih, društvenih vesti in notic. Odkrito priznam, da sem danes ponosen na to svoje delo, ki sem ga izvršil kot slovenski trgovec, publicist in urednik.

Ko sem prevzel častno mesto urednika našega društvenega glasila, sem napisal v prvi številki leta 1924. članek »V novi obleki z novimi smernicami«. Vestno sem se potrudil izpolniti obljubo, dano tedaj. Marsikatera pobuda in iniciativa je izšla iz našega lista, marsikaj je našlo opore in podpore v njem. »Tovariš« je skušal biti dober tovariš, svetovalec in učitelj. Zlasti so pripomogli k temu vneti in zvesti sotrudniki. Toplo zahvalo za sodelovanje smo dolžni odličnemu krogu naslednjih sotrudnikov, ki so se zbrali okoli naše revije:

- Dr. Andrejka Rudolf**, inspektor banke uprave v p., Ljubljana.
- Ing. Bedjanič Vratislav**, univerzitetni asistent, Ljubljana.
- Dr. Bilimović Aleksander**, univerzitetni profesor, Ljubljana.
- Dr. Bohinjec Joža**, direktor Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, Ljubljana.
- Dr. Böhm Ludovik**, direktor trgovske akademije v p. in hon. univerzitetni profesor, Ljubljana.
- Cerkvenik Angelo**, pisatelj in železniški uradnik, Ljubljana.
- Costaperaria Josip**, arhitekt, Ljubljana.
- † **Dr. Dobrila Mario**, glavni tajnik ljubljanske borze, Ljubljana.
- Dr. Dolenc Metod**, univerzitetni profesor, Ljubljana.
- Dolničar Franc**, trgovec, Ljubljana.
- Gogala Josip**, direktor trgovske šole, Ljubljana.
- Govekar Fran**, pisatelj in mag. nadsvetnik v p., Ljubljana.
- Gregorc Ivan**, trgovec in predsednik Zdrženja trgovcev, Ljubljana.
- Gregorič Benon**, trgovec, Ljubljana.
- Grum Rado**, šol. nadzornik in vodja trg. nad. šole, Ljubljana.
- Jamšek Marijan**, trg. sotrudnik, Ljubljana.
- Jelačin Ivan**, trgovec in predsednik Zbornice za TOI, Ljubljana.
- Kaiser Igo**, tajnik Zveze trg. združenj Drav. banovine, Ljubljana.
- Kavčič Josip J.**, trgovec in predsednik Zveze trg. združenj Dravske banovine, Ljubljana.
- Kline Stanislav**, dipl. merc., profesor trg. akademije, Ljubljana.
- Dr. Köstl Janko**, tajnik Pokojninskega zavoda, Ljubljana.
- Arh. ing. Kregar Rado**, profesor, Ljubljana.
- Lah Ivo**, načelnik statističnega oddelka OUZD, Ljubljana.
- Lovšin Evgen**, dipl. merc., podpredsednik Pokojninskega zavoda, Ljubljana.
- Lozar Janko**, trgovec, Kočevje.
- Ing. Matanovich Drago**, univerzitetni asistent, Ljubljana.
- Dr. Mermolja Mirko**, uradnik Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine, Beograd.
- Mohorič Ivan**, gen. tajnik Zbornice za TOI in minister n. r., Ljubljana.
- Dr. Murko Vladimir**, odvetniški kandidat, Maribor.
- Dr. Ogris Albin**, univerzitetni profesor, Ljubljana.
- Dr. ing. Podbrežnik Fran D.**, urednik in gospodarski pisatelj, Beograd.
- Podgoršek Anton**, dipl. iur., ravnatelj trgovske bolniške blagajne,
- Potočnik Drago**, urednik in gospodarski pisatelj, Ljubljana.
- Dr. Pretnar J.**, tajnik Zbornice za TOI, Ljubljana.
- Ravnikar Albin**, priv. uradnik, Ljubljana.
- Dr. Rožman I.**, profesor v p., Ljubljana.
- Ing. Ružič Ante**, sreski šumarski referent, Karlovec.
- Dr. Sagadin Anton**, direktor Pokojninskega zavoda, Ljubljana.
- Sedlar Ivan**, trgovec, Ljubljana.
- Dr. Slodnjak Anton**, profesor trgovske akademije, Ljubljana.
- Dr. Svetelj B.**, profesor trg. akademije, Ljubljana.
- Dr. Šarabon Vinko**, geograf in profesor, Ljubljana.
- Šmuc Lojze**, tajnik Zdrženja trgovcev, Ljubljana.
- Štrekelj Stane**, trgovski sotrudnik, Ljubljana.
- Ing. Turk Jakob**, direktor državnega kem. preizkuševališča, Ljubljana.
- Monsignore dr. Ujčič Josip**, univerzitetni profesor, Ljubljana.
- Urbančič Val. A.**, strokovni tajnik, Ljubljana.
- Dr. Vidmar Milan**, univ. profesor, Ljubljana.
- Dr. Vrančič Janko**, poddirektor Pokojninskega zavoda, Ljubljana.
- Dr. Windischer Fran**, gen. tajnik Zbornice za TOI v p. in predsednik Trgovskega društva Merkur, Ljubljana.
- Zelenik Fran**, uradnik monopolske uprave in urednik »Trgovskega koledarja«, Ljubljana.
- Zidanšek Josip**, tajnik Zdrženja trgovcev, Maribor.
- Železnikar Aleksander**, urednik »Trgovskega lista«, Ljubljana.

J. J. K.

POTA IN CILJI NAŠEGA GOSPODARSTVA

(Nadaljevanje)

Izvoz svinj

Izvoz svinj je bil v našem izvozu živine vedno pomemben, takoj za govejo živino.

Izvozilo se je:

1923:	140.441 kom. v vrednosti 448,150.000 Din
1926:	297.870 kom. v vrednosti 339,314.000 Din
1929:	219.317 kom. v vrednosti 334,100.000 Din
1931:	273.450 kom. v vrednosti 285,012.000 Din
1932:	273.739 kom. v vrednosti 263,629.000 Din

Za izvoz naših svinj prihajajo v poštev Avstrija, Češkoslovaška in deloma Grčija, Italija in Francija.

Gibanje izvoza svinj je bilo sledeče:

Avstrija je uvozila leta 1925 skupno 806.274 komadov svinj. V tem uvozu je zavzemala prvo mesto Poljska, drugo Romunija, tretje Ogrska, četrto pa naša država.

Izvozili smo:

1925:	44.555 kom.	1929:	151.816 kom.
1926:	253.933 kom.	1931:	181.368 kom.

Izvoz je bil v razdobju 1926 do 1931 dokaj stabilen.

Izvoz mastnih svinj je bil na češkoslovaškem tržišču, na katerem smo bili udeleženi leta 1925 z 20.406 kom. od 68.813 kom. celotnega čehoslovaškega uvoza, s 30%, po vrstnem redu drugi, — za Poljsko.

Po dokajšnjem zvišanju uvoza v letu 1926 in 1927, je celotni uvoz svinj na tem tržišču v letu 1928 upadel od 157.049 kom. v letu 1927 na 134.400 kom. v letu 1928, pri čemer je dosegel naš izvoz svinj na češko-slovaško tržišče prvo mesto s 50.617 komadi; leta 1931 pa je zdrknil zopet na drugo mesto. Radi ostre tekme med Poljsko, Ogrsko in Romunijo, je prehajalo prvenstvo na uvozu od Romunije na Ogrsko, — končno pa je prevladala leta 1931 Romunija.

Naš izvoz svinj v Italijo je od 1925 dalje, ko je znašal 570 kom., odnosno 4,40% celotnega italijanskega uvoza svinj, stalno napredoval in je znašal:

1927:	1311 kom.	1930:	5944 kom.
1928:	8112 kom.	1931:	5774 kom.
1929:	15.762 kom.		

Poleg nas uvažajo svinje v Italijo tudi še Francija, Nizozemska in Danska.

Izvoz svinj se je gibal v glavnem v treh fazah. V prvih letih po vojni je radi forsiranega pospeševanja izvoza živine napredoval, — 1924 in 1925 naglo upadal in se nato v letu 1926 dvignil ter ostal po količini na skoraj isti višini, po vrednosti pa je radi padca agrarnih proizvodov utrpel občutno škodo.

Svinjereja v naši državi ni na visoki stopnji razvoja radi slabe prehrane in nezadostne pažnje, ki se polaga vzgoji, zlasti pa selekciji in pravilnemu križanju tipov. V plemenu obstoja velika mešanica, kar je eden važnih vzrokov, da se kvalitativno naša svinjereja potrebam inozemskega trga ni mogla primerno prilagoditi.

Izvoz drobnice

Ovce. Izvoz ovc je znašal:

1925: 504.384 kom. in dosegel najvišjo točko leta 1928 z 1.016.101 kom. Nato je upadal in dosegel leta 1931: 602.279 kom.

Najboljši kupec naših ovc je Grčija. Izvozili smo jih v Grčijo: 1926: 407.582 kom. — 48% celotnega grškega uvoza ovc; — 1927: 842.368 kom. — 68%, — 1928: 944.550 kom. — 72%. — L. 1930 je upadel naš izvoz na 737.678 kom., odnosno na 65% radi povišanega uvoza iz Turčije.

L. 1931 je naš izvoz ponovno upadel na 586.871 kom., to je 51% in sicer na račun zvišanega uvoza iz Turčije, ki je v razdobju 1926 do 1931 zvišala uvoz ovc v Grčijo za 38%.

Na avstrijskem tržišču ovc prevladuje Ogrska. Naš izvoz je znašal: 1925: od 7136 kom. celotnega uvoza 1343 kom. — 19%; 1929: 1610 kom. to je 20%; iz Ogrske pa 80%.

Na češkoslovaškem tržišču se je v uvozu ovc od leta 1925 dalje zasidrala Romunija s povprečno 23 do 39% celotnega uvoza, Ogrska s 50% in Poljska z 20%. L. 1931 pa je absolutno prevladala Romunija, ki je dosegla 92% celotnega uvoza ovc na Češkoslovaško.

Mi smo pri uvozu ovc na Češkoslovaško le malo sodelovali radi prevoznih težkoč in carinskih ovir.

Tudi nismo prodrli na francoskem tržišču, ki se zalaga z drobnico iz svojih kolonij in iz Nemčije ter Ogrske. Ob določitvi uvoznih kontingentov drobnice nam Francija ni določila kontingenta.

Skupen izvoz drobnice (ovc in koz je znašal:

1923:	100,227.000 Din	1931:	80,877.000 Din
1926:	88,759.000 Din	1932:	34,517.000 Din
1930:	117,785.177 Din		

Izvoz perutnine

1923:	1,906.351 kom. v vrednosti	39,353.000 Din
1926:	1,362.640 kom. v vrednosti	20,709.000 Din
1930:	v vrednosti	109,432.327 Din
1931:	v vrednosti	105,123.000 Din
1932:	v vrednosti	78,486.000 Din

Najvažnejše tržišče za našo perutnino je Italija, ki je krila v razdobju od 1925 dalje pretežni del svojega uvoza iz naše države.

Izvozilo se je iz naše države v Italijo perutnine:

Od celokupnega italijanskega uvoza perutnine, ki je znašal:

1925:	1.625 ton, iz naše države	1.198 ton — 99·97%
1927:	2.790 ton, iz naše države	2.072 ton — 77·00%
1930:	10.717 ton, iz naše države	7.628 ton — 76·25%
1931:	14.359 ton, iz naše države	9.233 ton — 65·86%

Do leta 1930 je torej skoraj izključno prevladovala na italijanskem tržišču naša perutnina. V zadnjih letih pa se pojavlja vedno ostrejša konkurenca od strani Ogrske in deloma Bolgarije. Uvoz iz Ogrske se je dvignil od 1392 ton v letu 1930 na 2230 ton v letu 1931.

V Italiji je uvoz poslednja leta organiziran in naši izvozniki so več ali manj podvrženi cenam, ki jih določijo organizirani italijanski uvozniki.

Na avstrijskem tržišču perutnine prevladuje Ogrska s povprečno 95% celotnega avstrijskega uvoza perutnine.

Naša država je bila udeležena v razdobju 1925 do 1931 le s povprečno 3 do 7%.

V zadnjem času se pojavlja na avstrijskem tržišču tudi Romunija s približno 10% celokupnega uvoza.

Češkoslovaško tržišče je beležilo v dobi 1925 do 1931 stalen napredek v uvozu. Večino uvoza krije Ogrska, Poljska, Romunija, deloma pa tudi Italija.

Naše države v statistiki porazdelitve uvoza perutnine na Češko-slovaško ni, in je všteta med ostale države, ker krije Ogrska 87%, Italija povprečno 6% in prav toliko Poljska. V uvozu zaklane živine je udeležena naša država s povprečno 8% celotnega uvoza, napram Ogrski s 44% in Avstriji s 34%.

Nemčija se zalaga s perutnino po večini iz Poljske, Litve, Češko-slovaške in Italije.

Če to analizo našega izvoza živine reasumiramo, dobimo v skupnem pregledu sledečo sliko o vrednosti izvoza:

1923:	1.641,691.000 Din	1931:	738,840.000 Din
1926:	910,645.000 Din	1932:	465,033.350 Din
1929:	870,090.000 Din		

Izvoz je od 1923 v zgorajšnjih razdobjih polagoma upadal in dosegel 1932 povprečno nekoliko nad četrtino izvoza leta 1923.

Vzroke tega padca po vrednosti, pa tudi po količini smo obravnavali preje; ugotoviti pa je treba, kljub temu padcu, da je živinoreja vendarle rentabilna stroka našega narodnega gospodarstva in med agrarnimi proizvodi ena najstabilnejših izvoznih objektov. Naša borba proti inozemski konkurenci, ki nam izpodjeda temelje na nekaterih tržiščih, bo uspešna, če bomo znali s smotrenim pospeševanjem živinoreje, organizacijo kulture živine in izvoza odstraniti vzroke, ki nam prinašajo težaven položaj na zunanjih trgih.

V agrarno stroko živinoreja, spadajo tudi živinski proizvodi. Med živinske proizvode prištevamo vse ono, kar od posameznih vrst živali v živem ali mrtvem stanju dobimo in sicer mleko, jajca, sir, volno, meso in kože. Nekateri teh predmetov so potrebni v naši prehrani; drugi pa v našem obrtu in industriji. Za nekatere predele naše države imajo poseben gospodarski pome. Tudi v naši zunanji trgovini so nekateri teh predmetov zelo pomembni.

Mlekarstvo. Mlekarstvo je v našem gospodarstvu važna stroka. V nekaterih državah je mlekarstvo najvažnejši vir materialnega blagostanja, kakor n. pr. na Danskem, v Holandiji in v Švici. Kako velike važnosti more biti mleko v narodnem gospodarstvu, kaže n. pr. Danska, ki je leta 1927 izvozila preko 14.000 vagonov masla v vrednosti sedem milijard dinarjev. Švica dobiva povprečno 3 in pol milijarde litrov mleka, in ni litra, ki ne bi bil racionalno izkoriščen. Anglija uvozi n. pr. letno za okrog 15 milijard dinarjev mlečnih proizvodov, Nemčija pa, čeprav ima sama dobro razvito živinarstvo, za 13,5 milijard dinarjev.

Vse te države posvečajo živinoreji vso pažnjo. Danski, Holandiji in Švici tvori mlekarstvo močno izvozno postavko, v Angliji, Nemčiji itd., pa se posveča pažnja živinoreji in mlekarstvu, da omeje uvoz in podprejo lastno proizvodnjo.

Oglejmo si sedaj raz narodno gospodarstvo in zunanje trgovinsko stališče pomen našega mlekarstva.

Koliko znaša proizvodnja mleka v naši državi, ni točno ugotovljeno, ker se o tem doslej ne vodi nikakršne statistike. Pri nas je pri posameznih pokrajinah mlečnost krav jako različna. V Sloveniji, kjer je govedoreja najbolj razvita in kjer je tudi prehrana živine najboljša, se ceni, da daje ena krava letno povprečno 1200 do 1500 litrov mleka, v ostalih pokrajinah pa povprečno 600 do 800 litrov. Ovce in koze dajejo po raznih ocenah 50 do 70 litrov letno. Po številu krav, ovc in koz, se more ceniti, da znaša proizvodnja mleka približno 20 milijonov hl.

Ta količina mleka zadostuje za domače potrebe in za predelavo v mlečne izdelke, pa ga je preostajalo tudi za izvoz. Kakovost mleka ni prvovrstna; glavna hiba je, da je premalo mastno in gosto in zato tudi manj sposobno za fine mlečne izdelke.

V zunanji trgovini je predstavljalo mleko le majhno vlogo. Izvoz je znašal po vrednosti:

1925:	58.952 mtc.	v vrednosti 13.926.744 Din
1929:	2.827 mtc.	v vrednosti 699.000 Din
1931:	1.534 mtc.	v vrednosti 350.000 Din

Bodočnosti naš izvoz mleka absolutno nima in je že l. 1932 skoraj povsem prenehal.

Treba pa je pospeševati mlekarstvo z ozirom na izboljšanje mlečnih proizvodov. Za razvoj mlekarstva nam manjka zlasti organizacija. V vseh naprednih državah je glavna opora razvoju mlekarstva — združništvo.

Ta stroka bi mogla postati ob izvedbi racionalizacije, zlasti v našem malem kmečkem gospodarstvu, stabilen in zanesljiv dohodek.

Med živinskimi proizvodi najvažnejša v naši zunanji trgovini so jaja.

Izvoz jaje je znašal po količini in vrednosti:

1923:	17.241 ton	v vrednosti 530·92 milijona Din
1924:	20.129 ton	v vrednosti 618·56 milijona Din
1925:	27.225 ton	v vrednosti 608·91 milijona Din
1927:	26.350 ton	v vrednosti 512·86 milijona Din
1931:	26.307 ton	v vrednosti 399·72 milijona Din
1932:	16.491 ton	v vrednosti 182·18 milijona Din

Najvažnejša tržišča za naš izvoz jaje so Italija, Nemčija, Avstrija in Švica, v manjši meri tudi Češkoslovaška in Grčija.

V Italijo smo izvozili: 1926: 3.169 ton v vrednosti 57.354.938 Din.

1928:	7.234 ton	v vrednosti 139.211.620 Din
1931:	8.976 ton	v vrednosti 82.400.000 Din
1932:	6.787 ton	v vrednosti 152.200.000 Din

Na tem tržišču smo v letu 1931 zavzemali prvo mesto. V letu 1932 pa se je naš položaj na italijanskem tržišču poslabšal. Prvo mesto je zavzela Turčija z 9.492 tonami, drugo Poljska z 8.028 tonami in šele tretje mesto naša država.

Nemčija je velika uvoznica jaje. Uvozila je 1931: 143.181·8 tone, 1932 pa 143.505·8 tone in je ostal uvoz torej skoraj povsem na isti višini.

V uvozu jaje v Nemčijo stoji na prvem mestu Holandija z 37·6%, Danska z 14·6%, Belgija z 11·3%, Rumunija z 9·8%, Bolgarija z 8·1%.

Naša država pa se nahaja med državami z okrog 5% udeležbe na celokupnem nemškem uvozu jaje.

Izvozili smo v Nemčijo jaje:

1926:	7.745 ton v vrednosti	151,786.375 Din
1928:	6.228 ton v vrednosti	119,296.745 Din
1931:	6.968 ton v vrednosti	107,506.000 Din
1932:	2.876 ton v vrednosti	33,008.000 Din

Nemška politika uvoza jaje se je v letu 1932 bistveno izpremenila. Cela vrsta zlasti severozahodnih držav je znatno povečala svoj uvoz jaje v Nemčijo, seveda na škodo jugovzhodnih agrarnih držav. Tako je n. pr. uvoz jaje iz Belgije v Nemčijo porastel od 11.065 ton v letu 1931 na 25.843 tone v letu 1932. Uvoz iz Danske v Nemčijo je porastel od 13.960 ton na 32.665 ton, iz Finske od 1.091 ton na 5.851 ton. Pri veliki konkurenci severnih agrarnih držav in pa z ozirom na velike uvozne ovire, obstoja resna nevarnost, da bo izvoz naših jaje v Nemčijo še nadalje padal.

Prav tako kot Nemčija, tudi Anglija vedno bolj pospešuje uvoz jaje iz Danske, Belgije in Holandije ter svojih kolonij. Naša država je v angleški statistiki uvrščena med »ostale države«. Uvozili smo tja le neznatne količine n. pr. 1926: 14.7 tone, 1929: 5.5 tone, 1931 pa 0.2 tone za 4.200 Din.

Na avstrijskem tržišču zavzemamo skoraj dosledno tretje mesto. Na prvem mestu stoji Ogrska z 34.18%, na drugem Poljska z 33.53% in na tretjem naša država s povprečno 23.10% celotnega avstrijskega uvoza jaje, odnosno 1926: 7.587 tonami v vrednosti 151,386.239 Din,

1928 z	4.431 tonami v vrednosti	84,568.361 Din
1931 z	4276 tonami v vrednosti	46,400.000 Din
1932 z	5.036 tonami v vrednosti	76,300.000 Din

V Franciji je uvoz jaje v poslednjih dveh letih močno padel, in sicer od 31. 644 ton v letu 1931 na 12.859 ton v letu 1932 (59.37%). Največji uvoznik jaje v Francijo je Belgija, Poljska in Turčija.

Mi v letih 1926—28 sploh nismo izvažali jaje v Francijo. Leta 1929 je znašal izvoz le 5.5 tone v vrednosti 106.000 Din, 1931: 19 ton v vrednosti 231.000 Din, 1932 pa se je dvignil na 47 ton v vrednosti 576.000 Din.

Tudi na češkoslovaškem trgu se naša jajca niso mogla nikdar prav uveljaviti. Izvoz je znašal 1926: 186.8 tone v vrednosti 3,788.047 Din; 1930: 87.3 tone v vrednosti 1,502.628 Din; 1931 pa 123.7 tone v vrednosti 1,759.700 Din.

Nekdaj je bila Švica izboren kupec naših jaje. Leta 1926 smo izvozili tja 12.146 ton jaje v vrednosti 237,442.098 Din. L. 1927 je padel izvoz na 7.839 ton, 1929 na 4.322 ton in znašal 1931: 3.943 ton v vrednosti 59.3 milijona Din, 1932 pa le še 1387 ton v vrednosti 14.9 milijona Din.

Ob pogledu na pregled vidimo, da je bil naš izvoz jaje po količini dokaj stabilen; padel je v letu 1932 napram 1931 za 37.5%. Vse drugo sliko pa kaže padec po vrednosti izvoza, ki znaša 54.4%.

Pri oceni našega izvoza jaje, je treba premotriti tudi, kakšni so izgledi za izvoz jaje v bližnji bodočnosti.

Omenili smo že, da so pričele, kakor je iz statističnega pregleda razvidno, prevladovati v državah-uvoznikah jaje severne agrarne države. Položaj našega izvoza jaje v bližnji bodočnosti ilustrira najbolje kratek pogled na izvoz jaje iz severnih agrarnih držav.

Holandija, Poljska, Danska, Belgija, Irska kot glavne izvoznice jaje v severni Evropi, so izvozile leta 1927: 256.969 ton jajc, 1930 pa 263 tisoč 233 ton.

Jugovzhodne agrarne države (Jugoslavija, Ogrska, Bolgarija, Rumunija) pa so izvozile v istih letih: 51.050 ton, odnosno 79.770 ton.

Pri tem pa je tudi važno, da je znašal napram temu izvozu, uvoz evropskih industrijskih držav (Anglije, Nemčije, Španije, Avstrije, Češko-slovaške, Francije, Italije in nekaterih drugih manjših držav, 1927: 419 tisoč 790 ton, 1930 pa 453.153 ton. Od tega skupnega uvoza je odpadlo na severne države-izvoznice: 1927: 256.969 ton, odnosno 60·2% celotnega uvoza; 1930 pa 263.233 ton, oziroma 58%.

Na jugovzhodne agrarne države-izvoznice pa je odpadlo: 1927: 51.050 ton, odnosno 12%; 1930: 79.770 ton, to je 17% in na vse ostale države 1927: 111.771 ton, oziroma 27·8%, 1930 pa 110.150 ton, odnosno 25%.

Vse jugovzhodne države so torej le jako malo udeležene na celotnem uvozu jajc v Evropi. V tem majhen delu, je iz celotnega izvoza jugovzhodnih držav, bila naša država udeležena 1927 z 52%. Leta 1930 pa je naša udeležba z ozirom na zvišani izvoz zlasti iz Bolgarije in Rumunije padla na 38·2%.

Perspektive za bodoči naš izvoz jajc torej niso baš najboljše. Računati moramo poleg zgoraj navedenih dejstev tudi še s tem, da se bo, kakor kaže forsirana agrarna politika industrijskih držav, proizvodnja v teh državah še povečala in da bo uvoz jajc nazadoval.

Našemu izvozu jajc povzročajo, kakor smo videli, jako konkurenco severne agrarne države. Ni pa izključeno, da se bo prej ali slej pojavila na mednarodnem trgu zopet, kakor pred vojno, Rusija.

Velika ovira našemu izvozu jajc je ogromen napredek severnih agrarnih držav v racionalizaciji perutninarstva in njih, na zadružni osnovi sloneča, izvozna organizacija.

Pri nas se je pričelo gibanje za izboljšanje kulture perutninarstva šele v poslednjih letih. V tem pogledu so mnogo storile poedine banovine, zlasti pa je dosegla uspeh Dravska banovina, ki je razvila pleme perutnine, katere proizvodi so sposobni za svetovno tržišče. Ker se bo po racionalno-gospodarskem načinu gojitve perutnine vsekakor zvišala proizvodnja, bomo morali naglo in z velikimi koraki stopati za drugimi državami, če bomo hoteli na inozemskem trgu obdržati vsaj sedanje postojanke.

Med živinskimi proizvodi prihajajo v naši zunanji trgovini v poštev še sveže meso, mesni izdelki, mlečni izdelki in surove kože.

Izvoz s v e ž e g a m e s a je znašal:

1924: 16.413 ton v vrednosti 433,810.000 Din

1926: 20.809 ton v vrednosti 313,500.000 Din

1929: 14.876 ton v vrednosti 220,054.000 Din

V poslednjih letih pa je, kakor po večini vsi agrarni pridelki, doživel tudi izvoz svežega mesa velik poraz. Od 14.876 ton v letu 1929 je padel na 5726 ton v letu 1931 in na 5.050 ton v letu 1932 v vrednosti 66, odnosno 39 milijonov Din. Najboljše tržišče za naše sveže meso je bila dosledno Avstrija, kamor smo izvažali povprečno 60%, leta 1932 pa celo 85·6% celotnega izvoza. V Italiji pa smo v letu 1932 padli napram 1931 od 44·7 na 13·4% izvoza.

(Nadaljevanje prihodnjic)

I. Kaiser

DESETLETNICA NOVE TURČIJE

Letos je preteklo deset let, odkar je bila v novi turški prestolnici Ankari proglašena republika in je bil izvoljen za predsednika njen stvaritelj paša Kemal. Pričela se je tedaj za Turčijo nova doba, doba obnove naroda in države. Kakšna je danes razlika med moderno Turčijo in med staro otomansko državo »bolnika ob Bosporu«! — Nekdaj tako mogočna država, segajoča od Perzije in najjužnejše Arabije noter v Rusijo in skoraj do Dunaja, malo manj kot do Nilovih virov in tja do Gibraltarske ožine, je v zadnjih stoletjih propadala in propadala ter je bila v začetku tekočega stoletja le še senca same sebe. Evropske velesile so jo bile razdelile v »interesne sfere«, doma ni imela nobenega ugleda, gospodarstvo je bilo tako slabo, da je bil vsak poskus zboljšanja že v kali zatrt. Niti pošta ni bila več v državnih rokah, o čemer nam pripovedujejo »levantne znamke« v albumih nabiralcev. V balkanski vojni je izgubila Turčija slednjič skoraj vse svoje evropske dežele, a to je ni spametovalo in je stopila v svetovni vojni na stran Nemčije in Avstrije. Mir v Sèvres pri Parizu je bil logična posledica te zavožene politike, in od nekdanje tako ogromne države je ostalo Turčije le še 763.000 km².

Pomladi leta 1919 so grozili Carigradu topovi tujih ladij, po carigradskih ulicah so odmevali koraki tujih vojakov, sultan ni pomenil nič, ljudstvo je bilo po osmih letih skoraj neprestanih bojov utrujeno, izstradano in obubožano, nemo vdano v neogibno usodo. Tedaj so prišli iz Male Azije v Evropo čudni glasovi, govoreči o narodni vstaji, narekovani od jeze in sramu, in o zahtevi po samoodločbi v smislu Wilsonovih načel. Vstajo je vodil mladi turški general Mustafa Kemal. Velesile so zahtevale od ubogega sultana, naj vstajo kar moč hitro zaduši in naj vpostavi v Turčiji zopet zakonite razmere. Sultan je poslal vojsko proti Kemal, a njegovi vojaki so bili ali tepeni ali pa so stopili na Kemalovo stran. Uporno gibanje se širi, in že ima Turčija dve prestolnici, sultanov Carigrad in Kemalovo Ankaro. Kjer se Kemal pokaže, povsod ga ljudstvo navdušeno pozdravlja, videč v njem zaželjenega voditelja. Nihče se ne more odtegniti vplivu te nenavadne osebnosti, ki pozna eno samo pravo strast: domovino. Zato je bil že od prvih početkov proti vsem tistim, ki so se mu zdeli domovini nevarni, in je bil tudi proti vstopu Turčije v svetovno vojsko na strani Nemčije in Avstrije. Šele polom Turčije mu je dal prosto pot.

Poletje 1929: Že dve leti traja boj, in ni še videti konca. Velesile pošljejo Grke v boj, Turki so premagani in bežijo, cilj Grkov je Ankara, in tu se jim Turki še enkrat ustavijo. Štirinajst dni traja bitka, Turki se ljuto branijo, Grki opešajo, se umaknejo, njih upi so pokopani.

Jesen 1923: Spet sta pretekli dve leti. Pogajanja se vlečejo v nedoglednost, Kemal jih razbije in vrže Grke iz Male Azije ven. Sedaj ga imenujejo gazija, zmagovalca. Sledi diplomatska zmaga na vročih tleh v Lausanne. Mir, sklenjen v juniju 1923, prinese Turčiji polno samovlado v okviru narodnih mej. Zmaga Turkov pomeni hkrati veliko tragiko Grkov. Kar je grške narodnosti v Mali Aziji, vse se mora izseliti, in vendar so bili Grki že tisočletja v Mali Aziji, dočim so prišli Turki šele po l. 1200 po Kr. tja. Takšna je pogosto usoda narodov!

V Turčiji so se stvari razvijale sedaj tako, kakor so se morale razvijati. Sultanat in kalifat sta izginila, nista bila več za sedanji čas;

in 29. oktobra 1923 je bila razglašena republika, glavno mesto ji je bila An k a r a. Brezobzirno je pomedel Kemal z vsem, kar je spominjalo na pretekle čase. Pri teh v najgloblje globine prastare tradicije segajočih spremembah je bila potrebna seveda avtoriterna moč. Kemal se je je poslužil in si je imenoval sodelavce na lastno odgovornost. Parlament ima v Turčiji bolj značaj državnega sveta kot pa značaj posredovalca med narodom in voditeljem.

Kdor je bil v Turčiji pred desetimi leti in jo sedaj zopet obiše, se mu zdi, kot da je čisto drug narod tam. Zaspani in sanjavi orientalec se je spremenil v delavnega in red ljubečega človeka; povsod opaziš željo in stremljenje po napredku in po zadobitvi tega, kar je bilo zamujeno. Ponovilo se je zaupanje v lastno moč, zbudile so se speče sile in zmognosti, pa naj govorimo o posameznikih ali o vsem narodu. Turčija je danes spoštovana v vsej rodbini narodov, popolnoma enakopravna. Njena lega na stičišču dveh kontinentov, Azije in Evrope, ji daje dvojen pomen. Vemo, da je Ankara eno od središč mednarodnih zvez, katerih cilj je tudi osamosvojitve od vpliva velesil. Vemo, da je postala Turčija vodilna sila Bližnjega orientala, ne samo po svoji legi in notranji moči, temveč morda še bolj po svojem vzgledu. Mladina Kaire, Damaska in Bagdada gleda danes na Ankaru kot na svoj vzor. Ankara je pokazala, kaj pomeni zaupanje v lastno moč in pa neumorno delo pod smotrenim vodstvom. Volja do samostojnosti je postala pri narodih Bližnjega Vzhoda neudušljiva.

O kakšni pravi gospodarski politiki v stari Turčiji ni bilo govora. Sedaj je vse drugače. Novo državno vodstvo skrbi neprestano za to, da dviga blagostanje naroda. V stari Turčiji je bilo tudi gospodarstvo pod inozemskim vplivom. Vse železnice, vse pristaniške naprave so bile v inozemskih rokah, in prav tako tudi velik del maloštevilnih industrijskih podjetij. Zemski zakladi in poljski pridelki so šli kot sirovina v inozemstvo, in fabrikati vseh vrst so se morali uvažati, ker ni bilo doma nobene zadevne industrije. Tudi ni bilo nikakšnih domačih kreditnih zavodov, ki bi mogli služiti kot zbirališče glavnice za ustvaritev domače industrije. Prav v vsem je bila Turčija odvisna od inozemstva, ki je to odvisnost seveda temeljito izrabljalo. Finance so bile trajno v silno slabem stanju. Ubožnost ljudstva in korupcija med vodilnimi sloji nista dovolila nobenega rednega gospodarstva. Vsako leto beremo o novih velikanskih deficitih, ki so jih mogli kriti le z novimi inozemskimi posojili; seveda le tako dolgo, dokler se je sploh še kaj dalo zastaviti. Ta izposojevalna politika je dopolnila mero odvisnosti od inozemstva.

Samozavest nove Turčije je čutila to odvisnost kot neznosno. Po načrtu je šla Turčija na delo in je polagoma odpravila deficitno gospodarstvo. Eden prvih korakov v stremljenju po neodvisnosti je bil nakup železnic in pristaniških naprav. Danes razpolaga Turčija z železniškim omrežjem v dolžini 6000 km; od teh je bilo zgrajenih 2000 km prav v zadnjih letih. Do konca leta 1935 bo zgrajenih še 500 km prog. Kdor pozna maloazijsko in armensko ozemlje, bo znal ceniti, kaj pomeni tam 500 novih kilometrov. Enako aktivna kot pri gradbi železnic je bila republika pri gradbi cest. Stara Turčija je imela okoli 18.000 km slabih cest, za marsikakšno vozilo neporabnih; sedaj ima 28.000 km prvovrstnih cest, ki jih more uporabiti tudi vsak avtomobil. Program javnih del pa upošteva tudi še mnogo drugih panog gospodarstva. Izgradili so pristanišča, napravili nasipe, jezove

in mostove, osušili so močvirja in meliorirali so kulturni svet. Pridobili so kulturi na ta način stotisoče hektarov. Tako so na primer razdelili 730.000 deunumov (11 deunumov = ca 1 ha) na 22.000 naseljeniških družin, ki so jih opremili tudi s semenskim žitom, z živino in s poljedelskim orodjem.

Pospeševanju poljedelstva posveča vlada zmeraj veliko skrb in uporablja vsa mogoča sredstva, da se pridelek poveča, da se pričnejo pridelovati nove vrste ter da se letina tudi primerno proda. Z uvedbo zaščitne carine na žito in z zgradbo silov, ki omogočajo vskladiščenje žita, so njegovo ceno dvignili in so preprečili uvoz žita in moke, ki je bil prej izredno velik. Pospešuje se pridelovanje bombaža, čaja, leščevja in riža; tega pridelajo na leto že 40.000 ton, kar krije vso porabo dežele. Popolnoma na novo so pričeli s pridelovanjem sladkorne pese, in dobijo kmetje zanjo na leto že 4 do 5 milijonov turških funtov. Iz inozemstva so uvozili bombaževa in riževa semena, da so dosegli boljšo kvaliteto. Iz Španije so poklicali vrtnarje za kulturo lešnikov, iz Nemčije so poklicali vseučiliške profesorje, ki poučujejo turško mladino na poljedelskih visokih šolah in zavodih.

Še večje delo kot v poljedelstvu je pa čakalo republiko v industriji. Leta 1923 so šteli v Turčiji samo 140 industrijskih podjetij, po desetletnem obstoju republike pa že nad 2300. Sredstva za doseg tega cilja so bila: poseben zakon za pospeševanje industrije, ustanovitev posebne banke za industrijo in rudarstvo ter uvedba nove carinske tarife. Produkcija premoga se je v desletih letih potrojila in je znašala leta 1932 ca 1.600.000 ton. Tekstilna industrija, ki je obstojala leta 1923 šele v začetkih, krije danes že polovico porabe bombaževega in tri četrtine porabe volnenega blaga. Enak je bil razvoj industrije usnja, cementa in mila. Največji napredek pa izkazuje sladkorna industrija. Do leta 1926 niso producirali v Turčiji niti enega grama sladkorja in so kupili na leto za ca 15 milijonov turških funtov inozemskega sladkorja; leta 1926 so zgradili prve sladkorne tovarne, ki so producirale leta 1927 že 5000 ton sladkorja. Leto 1933 je dalo po dosedanjih podatkih 45.000 do 50.000 ton, in od leta 1934 dalje, ko bodo zgradili zopet dve novi tovarni, ne bo noben uvoz sladkorja več potreben.

Tudi na kreditnem polju so bili uspehi slični. Smisel za varčevanje se na vso moč propagira. Danes je naloženih v turških hranilnicah nad 40 milijonov turških funtov, skoraj še enkrat toliko kot leta 1928. Število hranilnic je naraslo od niti 2000 v l. 1920 na 106.000. Število čisto turških kreditnih zavodov se je dvignilo od 10 v letu 1920 na 44 konec leta 1933.

Deset let šteje zgodovina turške republike, a v tej kratki dobi so se politične in gospodarske razmere do dna izpremenile in so nakazale moderni Turčiji čisto drugo vlogo kot jo je imela prejšnja trhla stavba. Ker je tudi Jugoslavija v zadnjem času v prav živahnih stikih s to novo zgradbo, se nam je zdelo prav, da smo ji posvetili par vrstic.

Dr. Vinko Šarabon.

ALI BO ROOSEVELT ZMAGAL?

André Maurois je napisal brošuro »America«. Poda nam pregled Zedinjenih držav pod Hooverom in nato pod Rooseveltom. »Roosevelta je treba temeljito študirati, če si hočemo razložiti vse nasprotujoče si vesti, ki prihajajo iz Amerike. Vsak dan je treba premisliti, ali naj proslavljamo Roosevelta kot rešitelja svojega naroda ali naj ga smatramo za njegovo nesrečo.«

Maurois je v nasprotju s številnimi drugimi opazovalci optimist. Najprvo nam poda v brošuri temeljne obrise gospodarstva, kakršne je Roosevelt ob nastopu svojega predsedništva dobil. Ko so industrijski papirji na koncu leta 1929 pričeli padati, je dejal Hoover: »Kupujte! Kriza bo v osemdesetih dneh končana.« Ko so padle delnice jekla od 205 na 100 in potem na 100, je trdil Hoover še zmeraj: »Prosperity (blagostanje) nas čaka na prvem cestnem oglu.« In še zmeraj so se našli ljudje, ki so delnice kupovali; kajti ljudske množice niso nikjer tako optimistične kot v U. S. A. A leta 1932 je padlo jeklo na 22, in to »je bil konec sveta za narod, ki je z vsem svojim premoženjem špekuliral na bogastvo.« In špekulirali so tam vsi, Američani in Američanke, delavci, služkinje, kmetje, trgovci, kuharice itd. Nihče ni svojih prihrankov drugače naložil kot v življenskem zavarovanju ali v špekulacijah. Sedaj so izgubili tla pod nogami, brez inflacije se je spremenil dolar v cent in s prihranki vred so izgubili ljudje tudi svoje delo. Predvčeranjem še so podirali nebotičnike, da so gradili na njih mestu še večje in dražje, naenkrat pa niso nič več zidali in nič več investirali, in vlada je imela naenkrat vesoljni potop brezposelnih okoli sebe, okoli 14 milijonov, z družinami do 20 milijonov lačnih ust. Še bolj kot jeklo in bombaž je bila kmečka posest predmet špekulacije. Da razširijo obratovanje, so bili najeli farmerji osem- do desetodstotne hipoteke. Leta 1930 je znašala svota hipotek na kmečka posestva nad 9 milijard dolarjev. Pri prisilni prodaji si dobil farmo v vrednosti 3000 dolarjev za 30 dolarjev; na tisoče malih hipotekarnih bank je postalo bankrotnih, in velebanke, ki so bile posodile Nemčiji in Južni Ameriki blazne kredite, si niso znale pomagati. Ko je nastopila na borzah panika in se je pričelo zasebno kopičenje zlata, so banke zaprli. Ko je Roosevelt nastopil predsedstvo, je bilo 22 držav v U. S. A. ustavilo plačila. Vsi oporniki socialne gradbe so bili na tem, da se neverjetno hitro zrušijo.

Kadarkoli se kakšna Rooseveltova reforma ni obnesla, takoj so se v Evropi z zadovoljstvom smehljali in so kazali na Roosevelta kot človeka, ki hoče ves svet zboljšati in ki si vso stvar tako enostavno predstavlja. A to ni tako, on tega ni hotel, on je moral vse skupaj podreti, da je mogel na novo graditi inboljšati; sicer bi bilo vse pri kraju. »Demokrat po svojem prijateljstvu z Al Smithom, radikal po mladih ljudeh, s katerimi se je obdal, konservativec po svojem rojstvu in aristokrat po svoji zunanosti je Roosevelt poleg tega velik govornik in prepričevalen stilist.« V borbo je šel pogumno in je imel tudi neuspehe pred očmi. Dejal je: »Če bi imel 75 krat od 100 krat prav, bi bil to višek mojih uspehov.« Iz mladih vseučiliških profesorjev si je izbral gardo svetovalcev, ki jih imenujejo »možganski trust«, porogljivo pa tudi »čudežne otroke«. Rooseveltovo in njih skupno geslo je: »Poskušamo s popolnoma novimi metodami. Ne morejo biti slabše kot so bile prejšnje. Precej drzno bi bilo, če bi nas kdo obsojal v imenu gospodarstva, ki je napravilo 14 milijonov brezposelnih, ki je zaprlo vse banke in ki je znižalo aktivnost jeklene industrije dol na devet odstotkov njene normalne produkcije.« — Vedeti moramo, da je v U. S. A. jeklena industrija najvažnejša, takozvana »ključna« industrija, ključ do drugih industrij.«

Zgodovino prvih treh mesecev Rooseveltove vlade primerja Maurois z bibličnim stvarjenjem sveta. Prvi dan je možganski trust zaplenil zlato, drugi dan je obljubil gozdove, tretji dan je dal pivu 3,2% alkohola, četrti dan je ločil dolar od zlata, peti dan je osvobodil farmerje, šesti dan je vpustil generala Johnsona (Johnson je ameriški gospodarski diktator) in sedmi dan, ko je videl, kaj je napravil iz Amerike in da je bilo dobro, je počival. In res je, da je na koncu četrtega meseca Rooseveltove vlade dosegla industrijska produkcija svoje stanje od decembra 1929, dočim je bila prej padla na 60 odstotkov nekdanje aktivitet.

In potem? »Že so se pričeli v lepem nebotičniku gospodarskih teorij, ki ga je bil možganski trust zgradil v rekordnem času, javljati lakomnost, strah, nemnost, politična ljubosumnost, pohlep po uničevanju, sploh vse človeške strasti; in te hočejo napraviti v elementarni zgradbi prve razpoke.«

Če bo mogel ogromni nebotičnik kljubovati vsem tem razdiralnim silam, tega tudi v decembru 1933 še nihče ni vedel. Zedinjene države, brezprimerno zaključeno gospodarsko ozemlje, ki producira vse, kar si moreš misliti, od bombaža do pečenke severnega jelena, kojih zunanja trgovina je samo desetina vse njih trgovine in ki torej svojo zunanjo trgovino v slučaju potrebe prav lahko pogrešajo, ki nimajo pravega zunanjega sovražnika, ki jim je vojska vobče prizanesla: te države preživljajo krizo, ki je nam Evropejcem že nekaj čisto organskega, vsakdanjega. Ali bo Roosevelt to krizo premagal? Upajmo! Je v splošnem interesu.

Dr. V.

SVETOVNI BLAGOVNI TRGI REZERVIRANI

Na mednarodnih blagovnih trgih se je proces padanja v zadnjih mesecih nadaljeval. Kakor zmeraj ob tem letnem času obstoji v krogih konsumentov in trgovcev glede nakupa velika rezerviranost. Kot zelo oteževalen in nadaljnji razvoj ovirajoč moment pride letos zraven še negotovost glede nadaljevanja ameriškega vrednotnega eksperimenta. Rooseveltovi poskusi, da dvigne višino ameriških cen s pomočjo dolarjevega razvrednotenja, so ostali doslej brez vsakega uspeha. S svetovnega gospodarskega stališča pogledana je imela ameriška vrednotna politika celó to posledico, da so bile takoj v kali zatrte tendence zboljšanja, ki so se javljale na različnih mestih.

Niti dolar niti angleški funt in niti francoski frank niso v zadnjem času na mednarodno blagovno kupčijo pobudno vplivali. Cene so padale zlasti spet v žitu, pod vodstvom rži in pšenice, dalje v sladkorju, kakau itd. Med kovinami so se oslabili zlasti baker, svinec in cink. Glede pšenice in rži omenimo, da je bila ponudba večja kot povpraševanje. Nove argentinske oporne odredbe glede tekmovalne sposobnosti argentinskega žita s kanadskim in ameriškim so ostale brez vpliva na svetovni trg. Kanadski eksporterji so gledali samo na to, da so izkoristili vsako nudečo se eksportno možnost. — Evropski trgi sirovega masla so trpeli vsled obilnih dovozov iz kolonij. — Brazilski trgi kave so bili precej stalni ob dvigajoči se tendenci. Do 30. novembra 1933 je bilo uničenih v Braziliji 25,300.000 vreč kave proti 23,110.000 vrečam na koncu septembra. — Na svetovnem trgu čaja je znižanje restriksijske kvote od 15 % v letu 1933 na 12,5 % za leto 1933 položaj razčistilo in so se mogle cene ob živahnejši kupčiji utrditi. — Svetovni trg sladkorja je bil nadalje prav nesiguren, ker pogoji za ameriško-kubanski sporazum še niso popolnoma podani. Bližajoči se pridelek na Kubi pa zahteva skorajšnjo ureditev. — Trgi kavčuka so zboljšanje prejšnjih mesecev v zadnjem času zopet izgubili. Vzrok je ta, ker je po konferenci v Bataviji Nizozemska Indija restrikciji produkcije kaj malo naklonjena. Tudi je bila svetovna plantažna produkcija v prvih treh letošnjih četrtletjih s 585.000 tonami za 10 % večja kot v isti lanski dobi s 531.000 tonami. — Ameriški bombaževi trgi se od konca novembra dalje niso dosti spremenili. Pridelek v Zedinjenih državah se ceni na 13,177.000 bal, za 175.000 bal več kot je znašal lani. Torej niso imele vladne odredbe, ki so hotele s 15-odstotno redukcijo kavčukove kulturne površine ponudbo zmanjšati, nobenega uspeha. — Prekomorske avkcije volne so še zmeraj zelo živahne. V Avstraliji je nakupovala največ Japonska, a močno so posegle v kupčijo tudi Nemčija, Anglija in Italija. — Konec štrajka v ameriški svileni industriji je mogel padanje cen na trgih sirove svile ustaviti le za kratko dobo. Japonska konkurenca trg zelo obtežuje; pridelek v Japonski je letos za 10 odstotkov večji kot je bil lani. — Na trgih sirovega lanú se cene polagoma dvigajo. — Baker si je po večjih izgubah v ceni nekoliko opomogel. Vedno večji konkurent na svetovnem bakrenem trgu postaja severna Rhodesia (Afrika). — Svetovne zaloge svinca so približno enake enoletni porabi. Trg je prav dobro oskrbljen in se pozna to tudi v cenah. — Cin je precej stalen. Mednarodni cinov odbor si prizadeva, da vstopijo v konvencijo nekatere doslej mu še ne pripadajoče dežele, to je Belgijski Kongo, Južna Afrika in Kitajska. — Trg cinka je trpel na premalem zanimanju kupcev.

Podamo običajni seznam:

Blago	Borza	Oktober 1933	November 1933	December 1933
Pšenica	Chicago	82·00	89·75	85·25
Rž	Chicago	53·25	60·62	56·37
Kava	New York	7·00	7·25	7·87
Sladkor	New York	1·11	1·24	1·18
Sirovo maslo	Koebenhawn	2·08	2·06	1·92
Bombaž	New York	9·40	10·05	10·20
Džuta	London	14·87	14·05	14·25
Volna	Bradford	32·50	35·00	35·50
Baker	New York	7·50	8·25	8·00
Cin	New York	46·00	52·87	53·35
Srebro	London	18·19	18·37	18·50
Kavčuk	London	3·87	4·09	4·09

Žir.

NAŠE GOSPODARSTVO V NOVEMBRU IN DECEMBRU 1933

Proti koncu leta je postala posebno živahna zunanja politika. Vprašanje revizije in Društva narodov je vznemirilo letos spomladi Evropo in v tem znamenju se vrši danes vsa zunanja politika. Nedvomno je, da je to veliko politično gibanje v Evropi povzročila današnja Nemčija, ki odkrito zasleduje svoj cilj: oborožitev do iste višine kot ostale velesile. Sicer je bila Nemčiji proti koncu l. 1932 formalno priznana enakopravnost z ostalimi velesilami, toda do izvršitve tega sklepa še ni kazalo, da bo kmalu prišlo. Zato je tudi Nemčija izstopila iz Društva narodov, o čemer smo poročali v prejšnjem poročilu. Sedaj se tudi Italija pripravlja za izstop iz Društva narodov, čeprav zahteva zaenkrat samo reformo Društva narodov. V taki atmosferi se vrši danes gospodarsko delo: pod večnim strahom, da bo prišlo do oboroženih zapletljajev. Kajti revizija meja je mogoča le z orožjem in pomeni torej ta beseda vojno. Tvorijo se zopet bloki držav, kot je bilo to pred svetovno vojno. Fašizem in hitlerjanstvo vzgajata in pripravljata vse prebivalstvo k vojni.

Ameriški eksperiment je sedaj nekoliko utihnil. Po velikem zaletu v poletnih mesecih je v jeseni nastopilo poslabšanje, o katerem smo že poročali. V zadnjih dveh mesecih je bila depresija še nadalje zelo občutna. Produkcija je zastala, detajlna trgovina ne proda dosti več kot prej, število natovorjenih vagonov pada dalje. Nedvomno pa je, da je novi kurs v Ameriki spravil dva milijona ljudi zopet do kruha. To se mu mora priznati, čeprav so Rooseveltovi eksperimenti na denarnem polju naleteli na ostro kritiko. Zgodilo se je celo, da je odstopil eden najbolj znanih strokovnjakov na finančnem polju Sprague, ker ni odobral Rooseveltove valutne politike. V ostalem pa velja še vedno, kar smo napisali pred meseci na tem mestu, da ne smemo preveč kritično presoјati eksperimenta, nego moramo počakati na rezultate. Na valutnem polju v dobi, o kateri poročamo, ni prišlo do znatnih izprememb. Tečaj dolarja se je kolikortoliko ustalil, kar se je poznalo tudi pri drugih devizah, ki so manj varirale kot prej.

Pač pa je stopil v osprednje zanimanja francoski frank, o katerem so se začele širiti najrazličnejše vesti. Povod k tem vestem pa je dalo nejasno stanje francoskih financ. Kot znano je deficit v francoskem proračunu izredno velik in doslej še ni nobena vlada dala dovolj sredstev na razpolago za vzdrževanje ravnotežja. Po trenutnem stanju kaže, da se je sedanji Chautempsovi vladi posrečilo doseči ravnotežje. Veliki odtok zlata iz Francije je ponehal in je po najnovejšem izkazu Banque de France znašal prejšnji teden samo še 300 milij. frankov. V celem je Banque de

France izgubila od srede oktobra pa do srede decembra okoli 2 milijard zlata, kar se pa pri njenih ogromnih zalogah ni skoro nič poznalo. Poleg tega je treba še vpoštevati dejstvo, da je v teh dveh milijardah frankov mnogo milijonov, ki jih je Francija vrnila Angliji za zadnje poletno posojilo ter nadalje znatna vsota, ki so jo plačale francoske železnice za vrnitev svojih posojil v Holandiji. O begu inozemskih kapitalov iz Francije torej ni govora, ravno tako tudi ne o begu francoskega kapitala. Le slednji bi lahko povzročil neugodno situacijo za frank.

V Uniji je bil dne 5. decembra razveljavljen **prohibicijski zakon** in je odslej Amerika zopet mokra. Vkljub temu pa je še vedno 26 držav »suhih« in 18 »zmer-nih«. Nadalje je Refco prevzela deloma prednostne delnice, deloma pa obligacije newyorških velebank, kar pomeni velik preobrat v ameriškem denarstvu. Vidi se pa tudi, da položaj ameriških velebank ni dober, ker so morale pristati na to transakcijo. Veliko skrbi dela vladi tudi to, kako bo z zavarovanjem vlog. Dne 1. januarja 1934 pa že stopi v veljavo določilo, da se morajo zavarovati vse vloge do 2500 dolarjev s 100 % no vrednostjo. Te vloge tvori približno četrtno vseh vlog, torej 5 do 6 milijard dolarjev. Velebanke se branijo zavarovanja, ker pravijo, da bodo pri zavarovanju vsa bremena padla na nje.

Za kritje svojih obveznosti, ki zapadejo 15. decembra, je ameriška državna blagajna razpisala notranje posojilo 950 milijonov dolarjev, ki pa je bilo trikrat prepisano. Dne 15. decembra je zapadlo tudi za 150 milijonov dolarjev anuitet vojnih dolgov raznih evropskih držav. Po dosedanjih plačilih pa so države dolžnice plačale samo okoli 9 milijonov dolarjev, nekatere nič, druge samo del, nekatere v ameriških državnih obligacijah, srebru, edino Finska je menda plačala celo zapadlo anuileto.

V ostalem pa je v **svetovnem gospodarstvu** opaziti nekaj znakov izboljšanja. Svetovna industrijska produkcija je poleti zelo narasla v glavnem zaradi dviga v USA. Toda tudi v Franciji je bil zabeležen dvig produkcije, tako da ni bilo samo razvrednotenje valute vzrok povečani industrijski produkciji. Poleg tega je sedaj v celi vrsti evropskih držav brezposelnost manjša kot je bila pred letom dni. Seveda so pa zopet velike države, v katerih je brezposelnost višja kot je bila lani v odgovorjajočem času, n. pr. Italija, Avstrija itd. Posebno ugodno pa se komentira dvig svetovne trgovine, o katerem je bilo že govora v prejšnji številki na drugem mestu.

V prejšnji številki smo naznanili, da je vlada pripravila obsežne ukrepe za sanacijo denarstva in v pomoč gospodarstvu sploh. Dne 22. novembra je izšla uredba o kmetijskih dolgovih, isti dan pa tudi uredba o javnih delih.

Nova ureditev kmetijskih dolgov

Nova ureditev kmetijskih dolgov predstavlja v tem oziru izboljšanje, ker je sedaj plačevanje urejeno z zakonom, dočim je bil prej samo odlog plačil. Zaradi moratorija pa je nastalo med interesenti mnenje, da kmetijskih dolgov sploh ne bo treba plačati. To pa se seveda ni moglo dovoliti, da ne bi bili uničeni upniki. Uredba prinaša natančno definicijo kmeta (posestvo ne nad 75 ha, ki obdeluje zemljo sam ali s člani svoje družine itd.). Vsi kmetijski dolgovci se plačujejo v obrokih dvanajst let. Pri tem znaša povprečna obrestna mera za zasebne upnike 3,54%, za denarne zavode pa 6,02%. Prvo leto znaša anuiteta zasebnim upnikom 6% in naraste dvanajstega leta na 17,55%. Anuiteta za dolgove denarnim zavodom pa znaša prvo leto istotako 6, do zadnjega, t. j. do 12. leta pa naraste na 18,78%. Prvi obrok plača kmet s 15. februarjem 1934, ostale pa 15. novembra vsakega leta. Možno pa je tudi odplačilo v krajšem roku. Za vsako skrajšano leto se znesek dolga zniža za 2%. To pomeni na eni strani vzpodbudo za kmeta, da bo plačal prej, na drugi strani pa pomenja to favoriziranje dolžnikov, ki lahko plačajo (že sedaj) in bodo dobili popust, če plačajo prej. Posebna je ureditev za manjše dolgove. Dolgovci do 1.200 Din, skupno največ 3.600 Din, se morajo plačati v treh letih, odnosno v 5 letih (če jih je več kot 1.200 Din). Posebna določila so v uredbi za dolgove glede katerih kmetje niso zaščiteni (kupnine za življenjske potreščine i. t. d.). Najvažnejše je pa določilo: če dolžnik treh obrokov ne plača, potem zanj ne velja zaščita in sme upnik izterjati ves dolg. Za one kmete, ki ne bodo zmogli tudi po uredbi zmanjšati datatev, pomeni to določilo pretežko breme in bi ga bilo treba omiliti, ker se drugače lahko zgodi, da bo zaščita kmeta postala iluzorna. V ostalem pa bo treba počakati nadaljnega razvoja naše agrarne politike.

Uredba o javnih delih

Istočasno z ureditvijo kmetijskih dolgov smo dobili tudi uredbo o javnih delih na podlagi pooblastil, ki jih ima vlada od skupščine. Za izvrševanje javnih del skrbi v posameznih okrajih poseben odbor za javna dela. Sredstva za javna dela se zbirajo v poseben fond pri Drž. hip. banki. Poleg dotacij države (do 30 milij. dinarjev letno iz proračunskih prihrankov itd.) se uvedejo nove davščine za ta fond: trošarina na cement in hidravlično apno: 15 Din za 100 kg, poviša pa se trošarina za špirit in mešanico bencina in špirta ter tudi trošarina na bencin.

Za našo banovino je velike važnosti nova možnost ureditve trošarine na vino in žganje po uredbi o javnih delih. Prepuščeno je namreč banovinam, da določijo način vinske in žganjske trošarine. Gotovo je, da se bo naša banovina poslužila omenjene možnosti in uvedla za se plačevanje po trošarinskem sistemu, veljavnem pred 20. aprilom 1932. Vsote nad onimi, ki so bile pobrane v letu 1933, pa se porabijo za javna dela v banovini. Važno je tudi določilo, da se bodo dela poslej iz tega fonda oddajala brez licitacij potom neposredne pogodbe v mešani ali čisti režiji.

Novi davčni predlogi

Obenem z uveljavljenjem obeh omenjenih uredb pa je finančni minister predložil skupščini celo vrsto izpreminjvalnih predlogov za naše davčne zakone. Ti predlogi so zelo obsežni in se z njimi obsežno peča že dnevni tisk. Med drugim se nanašajo izpremembe na neposredne davke, davek na poslovni promet, takse in trošarine. Sedaj razpravlja o teh predlogih finančni odbor skupščine in najbrže v predlagani obliki te izpremembe ne bodo uveljavljene. Iz predloga novega proračuna je razvidno, da ceni pri neposrednih davkih finančni minister povečanje zaradi novih izprememb na 255 milijonov Din, kar je znatna vsota in je vprašanje, kako bo dala bodočnost finančnemu ministru prav. Obširneje bomo poročali o vsem, ko bo skupščina določila končno veljavno izpremembo.

Obljubljene novi zakoni

Poleg tega je ministrski predsednik dr. Srškić naznanil več novih zakonov, ki bodo regulirali gospodarsko življenje. Tako se nam obeta zakon o bankah, ki bo uredil poslovanje bank, nadalje združni zakon za enotno združno zakonodajo v državi ter kartelni zakon, da se preprečijo izrabljanja gospodarstva po kartelih, katerih je tudi pri nas precej.

Sanacija denarnih zavodov

Dne 4. decembra pa je izšlo v Službenih novinah (ta dan so stopila tudi v veljavo), 5 uredb, ki odredajo način sanacije denarnih zavodov.

Prva uredba nosi naslov: Uredba o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov. V smislu govora g. ministrskega predsednika dr. Srškića so sedaj podane smernice za klasifikacijo bank. Tako morajo zavodi, ki so se doslej poslužili zaščite, v treh mesecih prositi ali za odlog plačil ali za sanacijo ali pa za izvenstečajno likvidacijo. Za to pa sme prositi tudi vsak drug denarni zavod. Ugodnosti po uredbi so odobrena na podlagi prošnje dotičnega zavoda, odločbo pa izda ministrski svet na predlog posebnega ministrskega odbora. Nadalje se ustanavlja pri trgovinskem ministrstvu nova institucija: inspektorat, ki vodi kontrolo, preglede i. t. d. Stroške za to institucijo nosijo denarni zavodi.

Zavodu, ki prosi za odložitev plačil ali sanacijo, se smejo dovoliti tele ugodnosti: 1. Valorizacija nepremičnin, 2. Bilansiranje državnih papirjev po nabavni ceni, 3. Izdaja zadolžnic za zameno vlog, 4. Finančne olajšave, 5. Finančne olajšave ob fuziji. Odložitev plačil je urejena s posebnimi natančnimi določbami, načrt mora biti narejen najmanj za leto dni. Obrestna mera pri takih zavodih za vloge sme znašati največ 5%. Nadzorstvo nad takimi zavodi opravlja poseben komisar trgovskega ministrstva. Važna je določitev, da trgovec, ki mu je dovoljen odlog plačil, ne sme zahtevati za terjatve do trgovcev in obrtnikov (do najvišjega zneska 10.000 Din) več ko tretjino dolga.

Za sanacijo se more dovoliti denarnemu zavodu, ki je že odpisal vso delniško glavnico in rezerve, zamena vlog v delnice ali užitnice. To pa ne velja za terjatve do 10.000 Din, za terjatve nad 10.000 Din pa se sme največ 50% zamenjati za delnice ali užitnice. Natančno je tudi odrejen postopek, kdaj in kako se ta

zamenjava izvršiti. Končno je izjemno dovoljeno tudi, da se sme odrediti zamena vlog za delnice tudi v slučajih, ko še ni odpisana vsa glavnica. Zavodu, kateremu je odobrena sanacija, se lahko dovoli tudi odlog plačil upnikom.

Izvenstečajna likvidacija lahko povzroči, da se od strani dosedanja uprava zavoda, nadalje se volijo likvidatorji, ki skličejo takoj občni zbor itd. Poleg tega se izvoli tudi upniški odbor, ki pazi na izvršitev likvidacije. Gotovina, ki jo dobe zavodi v likvidaciji, se mora nalagati samo pri Poštni hranilnici in Državni hipotekarni banki.

Izredno ostre so kazenske odredbe, ki določajo tudi znatno materialno odgovornost za vodstva denarnih zavodov.

Uredba o zaščiti kreditnih zadrug in njihovih zvez

Določila te uredbe so slične onim za banke. Važna pa je novost, da se jamstvo podaljšuje na 5 let. Poleg tega se v slučaju podaljšanja jamstva pretvarja neomejena zaveza v omejeno v višini 10 kratnega zneska deleža.

Maksimiranje obrestne mere

Najvišja obrestna mera za posojila sme znašati 5% nad eskontno obrestno mero Narodne banke (sedaj znaša obrestna mera za eskont pri Narodni banki 7,5%, torej je najvišja obrestna mera 12,5%). Vpoštevati pa je treba, da je že g. ministrski predsednik dr. Srškić naznanil, da se vlada pogaja z Narodno banko, naj bi znižala obrestno mero saj za 1% in bi tako znašala najvišja obrestna mera 11,5%. V maksimalno obrestno mero pa se morajo šteti tudi vse postranske dajatve kot n. pr. provizije, upravni stroški itd. Obračuni o dolgu se morajo napraviti na monopoliziranem papirju.

Obrestna mera za vloge ne sme biti višja kot espromptna obrestna mera Narodne banke znižana za 1%. Torej bi znašala najvišja obrestna mera 6,5%, po znižanju diskonta Narodne banke pa 5,5%. Seveda določila o maksimiranju obrestne mere ne veljajo za kmetske dolgove, katerih obrestna mera je določena drugače, kot smo že omenili.

Uredba o zmanjšanju režijskih stroškov denarnih zavodov pod zaščito

Denarni zavodi pod zaščito morajo znižati svoje osebne in stvarne izdatke na minimum. Komisija, ki pregleda denarne zavode, poda v glavnih obrisih tudi svoje mnenje glede višine režij, nato pa izda trgovinski minister določbo, koliko največ smejo znašati režije in do katerega dne.

Člani uprave in nadzorstva ne prejemajo v dobi zaščite nobenih tantijem itd.

Nadalje se zniža pokojnina za upravljajoče uradnike zavoda na maksimum 8000 Din (rodbinska člani maksimum 5000 Din), za ostale uradnike pa na 6000 Din odnosno za družinske člane na 4000 Din. Nadalje more denarni zavod odpovedati vse službene pogodbe na 6 mesecev, čeprav je bil dogovorjeni rok daljši. Pogodbena odpravnina ne sme presegati 6 mesečne plače. Če nameščenec ne pristane na znižanje plače, lahko odpove on ali zavod. Določbe te uredbe je uporabljati ustrezno tudi za kreditne zadruge in njih zveze pod zaščito.

Uredba o zmanjšanju režij gospodarskih podjetij

Vsako podjetje sme po tej uredbi odpovedati svojim upravljajočim uradnikom na 6 mesecev službeno pogodbo, če je bil odpovedni rok daljši. Tudi pogojena odpravnina se lahko zniža na 6 mesečno plačo. Poleg tega morejo podjetja znižati plače tudi ostalim nameščencem, tudi če imajo kolektivne pogodbe. Vendar se mora obrniti podjetje v ta namen na posebno razsodišče, ki ga tvorijo kot predsednik en sodnik, nato pa po eden zastopnik podjetja in nameščenca, odnosno nameščencev. V tej uredbi je podana tudi definicija vodilnega uradnika.

Novi proračun za l. 1934/1935

Poleg tega je bil zadnje dni objavljen tudi detajlni predlog novega proračuna za l. 1934/1935. Izdatki se bistveno niso dosti izpremenili. Znižani so izdatki skoro vseh ministrstev, posebno pa so se znižali izdatki za državne dolgove. Na drugi strani pa se povečali izdatki za gradbo nekaterih novih železnic, najbolj pa izdatki za pokojnine. Pokojnine obetajo sploh postati najtežji problem naših financ. Na eni strani se zvišujejo izdatki za pokojnine in povečuje število upokojenecv, na

drugi strani pa se to ne pozna prav nič pri aktivnih uslužbencih, katerih število menda še vedno narašča ali je pa vsaj neizpremenjeno. Zato bo treba poseči po radikalnih sredstvih in zgrabiti ves ta problem radikalno, na kar je opozoril že v lanski proračunski debati minister n. r. g. Ivan Mohorič. Med dohodki so kot že omenjeno povišane cennitve donosa neposrednih davkov v zvezi s predlagano davčno reformo.

Finančni zakon ne prinaša posebnih novosti, pač pa uvaja kot izreden davek, 1% uslužbenški davek, ki naj prinese okoli 80 milijonov Din državni blagajni. Druge davčne dajatve bi ostale neizpremenjene razen že omenjenih.

V prejšnji številki omenjena **trgovinska pogajanja z Italijo** še trajajo in vse kaže, da se najbrže obravnavajo tudi politična vprašanja, ker je na drugi strani opaziti tudi med Italijo in Francijo precejšnje izboljšanje odnošajev, kar je v zvezi s paktom štirih ter nemškimi nakanami.

Z novimi zakoni je bila **razveljavljena tudi uredba o posredovalnem postopanju**, ki je zadala toliko brig našemu poslovnemu svetu in temeljito izpodkopala vso dolžniško moralo. Zato so vse gospodarske organizacije neprestano zahtevale, da se ta uredba ukine. Kajti v 11 mesecih njene veljave se je je poslužilo po statističnih podatkih okoli 1500 dolžnikov, v resnici najbrže še več, ker vsi slučajji niso bili prijavljeni upniškimi organizacijam. Pri tem so zamrzile terjatve, ki gredo v stotine milijonov Din.

V zvezi z novo zakonodajo sta obe slovenski združni zvezi opozorili svoje članice, naj računajo **obresti za kmetske dolgove** tako kot jih predpisuje zakon, za vse ostale dolžnike pa naj velja obrestna mera 9·5%. Banke so določile najvišjo **obrestno mero za dolžnike** z 12·5%, regul. hranilnice pa z 10·5%. Pri **obrestni meri za vloge** še ni prišlo do sporazuma med združenimi ter ostalimi organizacijami denarnih zavodov.

V zvezi z obrestno mero je važno, da bo najbrže Narodna banka v januarju znižala obrestno mero za diskont za 1%, tako da bo znašal 6·5%. Sedaj imata le Rusija in Bolgarija višjo obrestno mero kot naša država, isto obrestno mero kot mi ima pa Albanija. Dne 12. decembra pa je znižala svojo obrestno mero tudi Italijanska Narodna banka in sicer od 3·5% na 3%. Pocenitev denarja se kaže torej tudi v drugih državah.

Naša Narodna banka je sedaj sklenila, da bo lombardirala tudi zlato in sicer ne po obrestni meri za lombard (9%), ampak po obrestni meri za diskont, torej po 7·5%.

Med drugim omenjamo nadalje še **konkurz Vzajemne pomoči**. Vzajemna pomoč je postala v kratki dobi par let organizacija z nad 30.000 člani. Toda vkljub opozorilom tiska in skušnjam so se ljudje vedno bolj oklepali podobnih združenj in so morali sedaj doživeti nujno polom. Prav bi bilo, da se v bodoče taki slučajji s poostrenim nadzorstvom upravnih oblasti preprečijo. Zato je tudi pozdravljati delo banske uprave v Ljubljani na tem polju, ki skuša urediti enotno in v korist upnikom tudi poslovanje združenj za brezobrestna posojila, ki so si zadnji dve leti pridobili na tisoče članov po vsej deželi in katerim pomenijo njih vplačila vse njihove prihranke.

Nadalje se je 15. t. m. ustanovila v Beogradu **Češkoslovaško-jugoslovanska trgovinska zbornica**, ki bo skrbela za boljše gospodarske odnose med obema državama. V Pragi že obstoja Jugoslovansko-češka zbornica.

Pozornost je vzbudil v javnosti projekt absolventov gospodarskih visokih šol, ki predlaga, da bi se zaposlili ti absolventi kot zapriseženi revizorji za delniške družbe itd.

Indeks cen v veletrgovini, ki ga sestavlja in objavlja Narodna banka, je v novembru narastel, kar je ugodno znamenje. V novembru je znašal (v oklepajih podatki za oktober): rastlinski proizvodi 53·7 (49·9), živina in proizvodi 58·2 (57·2), mineralni proizvodi 76·2 (75·2), industrijski proizvodi 69·1 (68·8), skupni indeks 63·1 (61·5), uvozni predmeti 73·3 (72·9), izvozni predmeti 61·0 (57·7). Podlaga so cene v letu 1926 kot 100. Dvig cen v novembru je pripisovati predvsem višjim cenam koruze in pšenice, nadalje jaje itd. Vendar cene letos v novembru še niso dosegle višine lanskega novembra.

Tržišče državnih papirjev je že od poletnih mesecev sem živahno in beleži tudi nadalje dviganje tečajev. Omeniti je treba, da je predložen skupščini tudi zakon o izpremenjenem načinu amortizacije vojne škode, 7% investicijskega posojila ter begluških obveznic. Najvažnejša določba je, da se amortizacija odslej ne bo izvrševala po nominali, ampak po borznem tečaju na podlagi nakupa na borzi.

Tečaji naših državnih papirjev so bili na zagrebški borzi naslednji dne 19. decembra (v oklepajih podatki za 20. november 1933): 7% investicijsko posojilo 53—54·50 (51·50—53), agrarji 26—27 (—), vojna škoda promptna 295—295·50 (260—262), za ultimo decembra 293—295·50 (260—261), begluške obvez. 36·50—37 (36—37·50), 8% Blerovo posojilo 42 blago (36—38), 7% Blerovo posojilo 35—36 (34—36). K tečajem za agrarje in begluške obveznice je pripomniti, da so bili pretekli teden tečaji še višji, saj so agrarji prekoračili tečaj 30, begluške obveznice pa tečaj 41 in dosegle skoro 43.

V izkazih Narodne banke ni zabeležiti posebnih izprememb v tem mesecu. Najnovejši izkaz banke za 15. december izkazuje te postavke (vse v milijonih dinarjih, v oklepajih podatki za 10. november 1933):

Aktivna: zlato 1.795·0 (1.795·0), valuta 0·3 (0·2), devize 113·2 (122·7), skupno podlaga 1.908·4 (1.917·9), devize izven podlage 62·2 (22·5), kovani denar 249·5 (210·5), posojila: menična 1.839·5 (1.866·8), lombardna 306·2 (308·5), prejšnji predjmi državi 1.720·1 (1.719·2).

Pasiva: bankovci v obtoku 4.220·2 (4.257·1), drž. terjatve 5·6 (6·6), žirovni računi 629·4 (649·65), razni računi 529·1 (483·4), skupno obveznosti po vidu 1.164·1 (1.139·9), obveznosti z rokom 1.096·7 (1.100·56), skupaj obtok bankovcev ter obveznosti po vidu 5.384·2 (5.397·0). Odstotek kritja 35·44 (35·53), od tega samo zlato kritje 33·33 (33·25)%. Iz podatkov je razvidno, da se je zadnje tedne začel povečevati devizni zaklad banke. Poleg tega se opaža večji dotok kovanega denarja v banko in nadaljnje padanje posojil, posebno meničnih. Običajno izboljšanje v izkazu za medio meseca pa v decembru ni nastopilo, ker stojimo pred najvažnejšim ultimom v letu, to je zadnjim decembrom, ko so plačilne potrebe gospodarstva izredno velike.

Naša zunanja trgovina izkazuje v oktobru, za kateri mesec so objavljeni statistični podatki, veliko izboljšanje, saj se je njena aktivnost povečala od 56·4 milij. dinarjev v septembru na 131·9 milij. dinarjev v oktobru. V oktobru je dosegel naš izvoz že dalj časa nezabeleženo višino s 413·0 milij. dinarjev. — Razvoj zunanje trgovine nam kaže tale tabela (v milij. Din):

	Uvoz		Izvoz	
	1933	1932	1933	1932
1. polovica	1.205·4	1.390·3	1.434·2	1.372·1
julij	236·9	199·1	270·3	172·2
avgust	284·3	233·4	276·3	216·5
september	259·8	298·7	315·7	272·8
oktober	281·1	243·7	413·0	320·1

Izvoz je torej od septembra na oktober rekordno narastel. Velik je tudi dvig v primeri z oktobrom lanskega leta, saj je znašal po količini 31·2%, po vrednosti pa 29·0%. Za uvoz veljajo te številk v primeri z oktobrom lani: povečanje po količini za 18·85%, po vrednosti pa za 15·4%.

Skupno je v prvih 10 mesecih t. l. znašal naš uvoz 2.357·0 milij. Din (lani v prvih 10 mesecih 2.365·3 milij. Din). Nasprotno pa je naš izvoz narastel od lanskih 2.353·7 milij. Din na letošnjih 2.700·6 milij. Din, torej povečanje po vrednosti za 14·8%. Letos je bila naša trgovinska bilanca v prvih 10 mesecih aktivna za 343·6 milij. Din, dočim je bila v istem času lani celo pasivna za 11·6 milij. Din.

Pri Državni hipotekarni banki so se v mesecu oktobru hranilne vloge povečale za 8·35 milij. Din (v septembru za 7·2 milij. Din). Od začetka leta pa do konca oktobra so hranilne vloge pri banki narasle za 95·9 milij. Din (v istem času pri Poštni hranilnici za 84·6 milij. Din). Najnovejši podatki za Poštno hranilnico kažejo v novembru dvig vlog za 9·3 milij. Din. Istočasno so tudi vloge na poštočkovnih računih narasle za 104·9 milij. Din in dosegle s tem konec novembra rekordno stanje s 1.148·6 milij. Din. V primeri z novembrom lani so poštočkovne vloge višje za 147·3 milij. Din, kar da obenem z vlogami dvig v teku enega leta za 274·0 milij. Din. To so velike vsote, ki pa so prišle predvsem iz naših krajev in bi bilo prav, da jih Poštna hranilnica tudi plasira čimbolj v prid našemu gospodarstvu.

Zaposlenost se je v našem gospodarstvu na splošno izboljšala. To dokazuje tudi dvig produkcije premoga v naši banovini od avgusta na september. Stanje zaposlenega delavstva je bilo naslednje:

	OUZD		TBPD	
	1932	1933	1932	1933
september	79.197	78.985	5.861	6.479
oktober	77.933	78.740	5.901	6.542
november	78.366	77.877	5.945	6.555

Zaposlenost pri Okrožnem uradu se je nekoliko zmanjšala (radi sezijskih razlogov), povečala pa se je pri Trg. bolniškem in podpornem društvu. Glede Okrožnega urada pa govori za optimizem dejstvo, da je bilo letos v novembru zaposlenega delavstva za 489 višje kot v novembru lani.

Ljubljana, 20. decembra 1933.

D. P.

T O I N O N O

Stečaji, prisilne poravnave in poravnalna postopanja v mesecu novembru 1933

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za dobo od 1. do 30. novembra 1933 sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo pretečenega leta):

1. Otvorjeni stečaji:

V Dravski banovini 1 (6), Savski 4 (4), Vrbaski — (2), Primorski 1 (5), Drinski 1 (7), Zetski 1 (1), Dunavski 4 (4), Moravski 1 (6), Vardarski 3 (2), Beograd, Zemun, Pančevo 9 (2).

2. Otvorjene prisilne poravnave izven stečaja:

v Dravski banovini 4 (10), Savski 1 (25), Vrbaski — (9), Primorski — (6), Drinski 1 (7), Zetski — (—), Dunavski 3 (2), Moravski — (1), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo — (3).

3. Otvorjena posredovalna postopanja:

v Dravski banovini 42, Savski 55, Vrbaski 7, Primorski 18, Drinski 5, Zetski 2, Dunavski 6, Moravski 1, Vardarski 4, Beograd, Zemun, Pančevo 9.

4. Odpravljeni stečaji:

v Dravski banovini 4 (5), Savski 3 (13), Vrbaski — (—), Primorski 1 (2), Drinski 3 (3), Zetski — (1), Dunavski 11 (10), Moravski 5 (13), Vardarski 4 (7), Beograd, Zemun, Pančevo 1 (—).

5. Odpravljene prisilne poravnave izven stečaja:

v Dravski banovini 7 (14), Savski 4 (35), Vrbaski 2 (12), Primorski 1 (2), Drinski — (15), Zetski — (2), Dunavski 1 (14), Moravski — (2), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo 3 (2).

Državni proračun za leto 1934/35

Finančno ministristvo je predložilo Narodni skupščini novi državni proračun za leto 1934/35, ki predvideva skupno 10.171.250.798 Din izdatkov.

Od teh odpade 6.914.354.340 Din na splošno državno upravo, 3.256.800.000 Din pa na državna gospodarska podjetja.

Novi proračun je v primeri s sedanjim, za leto 1933/34, znižan za 511.6 milijonov Din.

Prejšnja leta so znašali državni proračuni:

1931/32: 13.210.3 mil. Din (splošna državna uprava 8.522.4 mil. Din, državna podjetja 4.687.9 mil. Din).

1932/33: 11.323.4 mil. Din (splošna državna uprava 7.575.1 mil. Din, državna podjetja 3.748.1 mil. Din).

1933/34: 10.438.3 mil. Din (splošna državna uprava 6.989.9 mil. Din, državna podjetja 3.448.4 mil. Din).

Državni proračun je v tesni zvezi tudi s položajem našega gospodarstva, zlasti izvozom. Kratek pogled na vrednost našega izvoza in višino državnega proračuna nam daje sledečo sliko:

1923 je znašal naš izvoz 8.048.843.000 Din, državni proračun pa 6.635.000.000 dinarjev.

1925 je znašal izvoz 8.904.539.000 Din, drž. proračun pa 10.540.296.000 Din. Odtlej je pričel izvoz opadati, a državni proračuni so rastle tako, da je bilo razmerje med izvozom in višino državnih proračunov sledeče:

L. 1931: izvoz 4.800.000.000 Din, državni proračun brez samoupravnih doklad pa 13.210.3 milijona Din. 1932: izvoz 3.055.6 mil. Din, državni proračun 11.323.4 milijona Din.

Razlika je znašala torej: 1925: 1.6 milijarde Din, 1931: 8.4 milijarde Din, 1932 pa 8.3 milijarde Din.

IV. balkanska konferenca v Solunu

V mesecu novembru se je vršila v Solunu IV. balkanska konferenca, ki je posvetila vse svoje delo reševanju važnih gospodarskih in prometnih vprašanj. Na dnevnem redu konference je bilo tudi najvažnejših vprašanj izdelave osnutka o gospodarskem sodelova-

nju balkanskih držav po delni carinski uniji.

Naša delegacija je zastopala stališče, da carinska unija balkanskih držav more biti idealna rešitev v bodočnosti, toda dotlej je treba evolutivno pripravljati predдела za tako ožje sodelovanje.

Računajoč z dejstvom, da mnoge balkanske države še danes nimajo medsebojnih rednih trgovinskih pogodb ter da je v uvozu balkanskih držav odstotek le okrog 6 odstotkov, a v izvozni relaciji 7 odstotkov, je predvideval predlog jugoslovanske delegacije predvsem klavzulo največje ugodnosti med vsemi balkanskimi državami za izmenj njih proizvodov tako, da je s tem takoj sama po sebi dana možnost za upostavitve rednih trgovsko-političnih zvez med njimi.

Z ozirom na agrarno strukturo vseh balkanskih držav in pa z ozirom na potrebo čim jačjega organiziranja kmeta na zadružni osnovi, je velike važnosti tudi osnovanje enotnega zadružnega urada v Bukarešti.

Kot nadaljno točko dnevnega reda te konference je tvorilo vprašanje balkanske poljedelske in mednarodne trgovine. V resoluciji podkomisije, ki je razpravljala o tej stvari, je bila izražena želja za čim boljše skupno organizacijo prodaje balkanskih poljedelskih proizvodov, izvajanje enotnih ukrepov v standardizaciji teh proizvodov, kar bo možno izvesti v upostavljeni zadružni ustanovi.

Potrošnja tobaka v Jugoslaviji kot merilo krize

Redko kje se da tok sedanje krize tako točno ugotoviti, kakor baš v načinu potrošnje tobaka.

Koliko se tobaka v raznih tobačnih izdelkih pokadi in kako se giblje vrsta izdelkov v potrošnji z ozirom na vsakovrstni gospodarski položaj, kažejo sledeči zanimivi podatki.

Kako se je stopnjevala kriza? Leta 1923 se je popušilo v državi 65.009.300 komadov luksuznih cigaret (Karadjordje, Jadran, Kosovo, Strumica, Šumadija, Minjon). Leta 1926 je opadla potrošnja teh cigaret na 18.404.687 komadov, 1932 pa na 3.919.664 komadov.

Pravtako kot potrošnja luksuznih vrst cigaret, je opadla, sicer v nekoliko manjši meri, potrošnja srednjih vrst cigaret (Vardar, Drina, Neretva, Morava). Potrošnja je znašala 1923: 521 milijonov 836.048 komadov, 1926 se je dvignila na 826.317.847 komadov in nato do 1932 opadla na 333.501.599 komadov.

Čim slabejši so postajali časi in čim bolj je padala kupna moč, tem večja, naravnost ogromna, je postajala potrošnja slabših vrst cigaret (Zeta, Sava). In sicer: Potrošnja te vrste cigaret je znašala 1923 le 1.000.305.735 komadov (doba obilice denarja). L. 1926 2.290.988.808 komadov (stagnacija), leta 1929: 3.327.304.914 komadov (pričetek krize), 1932: 4.656.796.460 komadov (kriza). Kadilec cigar vsekakor niso občutili take krize. Potrošilo se je namreč v razdobju 1926 do 1931 le za 1.902.318 komadov manj (1926: 41 mil. 678.439 kom., 1931: 39.776.121 kom.).

Kljub vsemu pa se je potrošnja cigaret vendarle zvišala in sicer od povprečno 1.600 milijonov komadov na 3 in 1932 na 5 milijard komadov.

Tekstilna industrija v Dravski banovini

se v poslednjem času jako razvija, zlasti v Mariboru in okolici, kjer je bilo novembra t. l. že 26 tekstilnih tovarn. Sam Maribor ima 16 tovarn in se sedaj nove tovarne širijo v okolico.

Velik razvoj tekstilne industrije v Dravski banovini moremo presoditi tudi iz števila v tej stroki industrije zaposlenega delavstva. Zaposljevala je: 1926: 5012, 1928: 7242, 1930: 9125, 1931: 8295, 1932: 8830, 1. januarja 1933 pa 9425 delavcev.

Brezposelnost v svetu

Po statistiki Mednarodnega urada dela je brezposelnost v letu 1933 opadla. Posebno je padec znanen v Angliji in v Nemčiji. Tako je znašalo število brezposelnih v Nemčiji meseca avgusta 1932 — 5.233.810, avgusta 1933 pa 4 mil. 127.584; v Angliji avgusta 1932: 2.946.808, v istem času 1933: 2.458.744.

V drugih državah je brezposelnost zopet porasla; n. pr. v Češkoslovaški od 486.935 v avgustu 1932 na 622.344 v avgustu 1933. V Avstriji se je v istem razdobju povečalo število od 269.179 na 291.224, v Holandiji od 254 tisoč 462 na 300.625, v Švedski od 74 tisoč 496 na 108.769, v Bolgariji od 13.795 na 23.297, v naši državi pa od 9.940 na 11.710.

Iz gospodarstva po svetu

V Angliji je nastala koncentracija bombazne industrije. Vsa nerentabilna podjetja se zapirajo. Zastarele stroje so vrgli med staro železo. Določila se bo enotna cena za vse. Individualistični duh v angleški industriji izginja pod pritiskom prilik.

Nemška agrarna politika

Cilj agrarne politike Nemčije je, da se potrebe domačega trga krije v domačimi proizvodi. Opaža se povečanje površine, zasejane s pšenico, ržjo na račun ječmena in ovsu. V teku zadnjih pet let se je povečala površina, zasejana s pšenico od 1.730.000 ha na 2 mil. 323.000 ha. Zlasti je napredoval tudi pridelek povrtine in sadja.

Japonska konkurenca v Evropi

V poslednjem času so vedno česče pritožbe evropske industrije proti konkurenci japonske industrije ne samo na Daljnem Vzhodu, marveč tudi na mnogih bližnjih trgih, na katerih je preje prevladovala evropska industrija.

To dejstvo se smatra za jako važno, ker s tem nastaja nova težkoča za likvidacijo krize. Za časa vojne, ko je imela Evropa polno posla sama s seboj, je Japonska neobičajno ojačila svoj izvoz, osvojivši vse, kar je opustila evropska industrija.

Evropa danes ne more oskrbovati vsega sveta s ceninimi industrijskimi proizvodi, kot je bilo to pred vojno. Tedaj je tehnična izpopolnitev evropske industrije onemogočala, da je dobavila na vse svetovne trge tako poceni blago, da ni imela skoraj nikake konkurence.

Izhod iz tega za evropsko industrijo nevšečnega položaja bi bil mogoče le, če bi se na Vzhodu, zlasti na Japonskem razvilo delavsko gibanje, slično evropskemu, ki bi stremelo, da doseže zvišanje mezd in socialno reformo. Delavskega gibanja namreč na Japonskem v takem zmislu kot v Evropi ni. Celo nasprotno. V delavskih vrstah se vodi agitacija, da je ceneno delo in dolgi delovni čas najboljša sredstvo za borbo proti Evropejcem, ki bi jih bilo izgnati iz Azije in doseči, da bo Azija pripadala Azijcem in vrgla raz sebe jarem belecev.

Po podatkih združenja bombažnih predilnic, je nastala občutna konkurenca Japonske tudi v tekstilni stroki. Tako je n. pr. japonsko bombažno blago v Avstraliji za 30 do 50 odstotkov nižje nego angleško; v belgijskem Kongu so cene japonskega blaga pravitako za 30 do 50 odstotkov nižje nego belgijske; v Egiptu konkurira japonsko blago za 20 do 40 odstotkov, v Vzhodni Afriki pa so japonska bombažna pokrivala v ceni celo za 60 odstotkov cenejša, nego je cena evropskega blaga.

V Nemčiji je japonsko blago za 50 odstotkov izpod domačega, na indij-

skem trgu pobija japonsko blago angleško za 25 do 25 odstotkov.

Stavka ameriških farmerjev

V ameriških državah srednjega zapada, ki so pretežno agrarne, se farmerji že dalje časa nahajajo v stavki in prete, da bodo ustavili oskrbovanje mest z življenjskimi potrebščinami. Farmerji nameravajo to pretnjo tudi izvesti, če se jim ne ugodijo v sledečih zahtevah:

1. urediti je treba minimalne cene življenjskih potrebščin;
2. pristopiti k denarni inflaciji, ki bi omogočila farmerjem razdolžitve;
3. za farmerske dolgove je uvesti 3% obrestno mero.

Guvernerji ameriških držav pritiskajo na predsednika Roosevelta, da sprejme farmerske zahteve. Tako je zašel Roosevelt v položaj, da mora odločiti v zahtevah farmerjev in zahtevah bančnikov, ki so odločno proti zahtevam farmerjev, zlasti v pogledu obrestne mere.

Roosevelt skuša ustreči enim ko drugim in poizkuša, da brez izdaje novih bankovcev le zniža dolar z nakupom zlata in s tem obenem zviša cene v Ameriki.

Avto in železnica

Pri nas se je pričel v zadnjem času hud boj med železnico in avtobusnimi podjetji. To je težek problem, ki je v vseh državah zelo aktualen in kojega rešitev se še nikjer ni posrečila. Dokler se rešitev ne posreči, se morajo države zadovoljiti s tem, da pomagajo železnicam v njih krizi in da jim priskočijo iz državne blagajne z izrednimi podporami na pomoč.

Tako je dala Švica leta 1929. Švicarskim zveznim železnicam izredno podporo v višini 35 milijonov švic. frankov, kar se je pa izkazalo za popolnoma nezadostno. Pričela so se dolgotrajna pogajanja, v kojih poteku so železnice vladi dokazale, kaj vse one zanjo naredijo in kako malo ona zanje skrbi. Prišlo je do dveh sanacijskih predlogov: 1. zvezna vlada naj prevzame del vsakoletnih obrestnih bremen železnic in sicer ca 30 do 40 milijonov frankov; 2. vlada naj prevzame četrtino dolga zveznih železnic, pri čemer je ves dolg naveden s 3241 milijoni frankov. Vlada se je slednjč odločila za drugi predlog; a pri vsem tem so si v Švici še zmeraj na jasnem, da to ne pomeni končne rešitve krize, temveč da se mora kakor hitro mogoče doseči sporazum med železnico in avtomobilom. Ker se interesenti sami ne morejo zediniti, bo morala vlada spor porav-

nati z zakonito ureditvijo. To ureditev bi bilo dobro proučiti tudi drugod.

Medtem so napravili v Angliji upoštevanja vreden poskus, da odvzamejo železnicam vezi, ki jim otežkočajo konkurenco z avtomobilom. Na podlagi železniškega zakona iz leta 1845. so izdali nov transportni zakon, ki gre železnicam v vsakem oziru na roko in so obenem tovrstnim avtomobilom naložili izenačevalno pristojbino za vzdrževanje cest. Hkrati je bilo določeno, da pride otvoritev novih avtobusnih prog pod prisilno koncesijo.

Vobče se vrši v Angliji ureditev vprašanja v okviru načela, da mora obstojati med obema prometnima sredstvom fair play, da torej železnicam

nikakor ne gre monopol na stroške mlajšega transportnega sredstva, na drugi strani pa, da se avtomobilu ne sme dopustiti neomejeno izkoriščanje prednosti, obstoječe v neodvisnosti od vseh spon, ki vežejo železnice v interesu skupnosti. Tako bi se dal doseči nekakšen modus vivendi.

Tudi v drugih državah se vršijo krčeviti poskusi, kako bi se dalo to pereče vprašanje urediti. Vse to gibanje je treba pazljivo zasledovati, a je treba vselej tudi premisliti, da razmere niso povsod enake in da za enega ne velja to, kar velja za drugega. Železniški in avtomobilni promet v Angliji ni isti kot v Švici, ta zopet ne isti kot v Avstriji, ta ne isti kot v Jugoslaviji itd.

D R U Š T V E N E V E S T I

Slovensko trgovsko društvo v Mariboru je otvorilo dne 14. novembra t. l. za trgovce in sodrujnice praktični tečaj za moderno aranžiranje izložb.

Metodično vodstvo tečaja je poverjeno g. prof. Rakuši, ki ga je društvo poslalo lansko leto nalašč zato v inozemstvo, da si pridobi potrebnih izkušenj. Poleg uvodnega govora je imenovan še demonstriral tehniko kreppapirja, uporabo raznih vrst dekorativnih in plakatnih pisav, ter reklamni pomen besede v izložbi (slogan).

Gosp. Stanko Weixl, absolvent Umetnostne akademije za grafiko v Leipzigu, seznanja tečajnike s pravilno uporabo pomožnega materiala (kaširanje, lepljenje in klejenje), raznih papirjev, barv, lakov itd., uvaja jih v spoznavanje harmonije barv in jim bo končno pokazal učinkovito uporabo škropilne tehnike s posebnim oziranjem na izdelovanje modernih opozoril.

Poklicni aranžer gosp. Senekovič bo svoje teoretično in praktično znanje, ki si ga je pridobil na številnih inozemskih tečajih in spopolnil v poklicnem delu, skušal na najbolj učinkovit način posredovati udeležencem tečaja. Učil bo izdelovanje podestov in drugih pripomočkov iz desk in starih zabojev, navajal k učinkovitemu, a vendar cenenu dekoriranju ozadja, demonstriral pravilno ravnanje z blagom v dekorativne svrhe in tehniko spenjanja obleke. Največ časa pa bo posvečenega praktičnemu aranžiranju v nalašč zato pripravljenih kojah. Udeleževali se bodo vse stroke in pouk bo urejen tako, da bodo udeleženci tečaja ne le spoznali, temveč tudi izvajali aranžiranje v modernem smislu.

Za ta tečaj, ki je trajal do 22. decembra t. l., je zavladalo nepričakovano zanimanje. Priglasilo se je 38 udeležencev, medtem ko je društvo računalo samo na 12 do 14 prijav, vsled česar je otvorilo dva paralelna tečaja in to za prvo grupo vsak torek in četrtek, za drugo grupo pa vsako sredo in petek, vsakokrat od 20. do 23. ure.

Slovensko trgovsko društvo v Mariboru, ki obstoja že 30 let, deluje vsestransko v dobrobit članstva in vsega ostalega trgovskega življa.

Vzdržuje že vrsto let »Enoletni trgovski tečaj« pod vodstvom profesorjev Trgovske akademije, ki je v veliko korist in oporo doraščajočemu trgovskemu naraščanju. Nadalje prireja društvo strokovna in poljudna predavanja v svrhu splošne naobrazbe, organizira ogled tovarn in drugih gospodarskih ustanov, prireja razne izobraževalne tečaje itd.

Istočasno pa skrbi društvo tudi za razvedrilo članov in gojitev družabnosti, prireja izlete, družabne večere, kjer nastopa lastni pevski odsek itd.

Iz vsega tega delovanja Slovenskega trgovskega društva v Mariboru je razvidno, kolika je potreba njegovega obstoja posebno na naši skrajni severni meji, kjer bi si moralo vzeti slovensko trgovstvo in nameščenstvo za dolžnost prestopiti k temu prepotrebniemu društvu in podpreti ga s tem k še večjemu razvoju in uspehom.

